

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ,
ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

Освітньо-професійна програма Зв'язки з громадськістю
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Ступінь вищої освіти Магістр

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри

_____ Тамара ЛОЗИНСЬКА
18 грудня 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: **«Взаємодія бізнесу і влади в процесі модернізації енергетичної системи України»**

виконав здобувач вищої освіти денної форми навчання

Косьяненко Станіслав Олексійович

Керівник кваліфікаційної роботи

Тамара ЛОЗИНСЬКА

Полтава – 2023 року

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ВЗАЄМОДІЇ БІЗНЕСУ ТА ВЛАДИ	9
1.1. Сутність та механізми взаємодії бізнесу і влади	9
1.2. Правове забезпечення взаємодії (партнерства) бізнесу та влади	15
1.3. Формування взаємовідносин між суб'єктами енергетичної системи України	20
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. ЕВОЛЮЦІЯ ВЗАЄМИН БІЗНЕСУ І ВЛАДИ В ХОДІ РЕФОРМУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ	29
2.1. Енергетична система України як об'єкт державного управління	29
2.2. Модернізація енергетичної системи та її вплив на взаємодію бізнесу і влади	34
2.3. Енергетична стратегія України до 2035 року та її вплив на відносини між бізнесом і владою	40
Висновки до розділу 2	45
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕСУ ТА ВЛАДИ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СИСТЕМІ	47
3.1. Технологічний розвиток і трансформація взаємодії бізнесу і влади в енергетичній системі	47
3.2. Зміна взаємовідносин між бізнесом і владою під час війни	53
3.3. Підвищення енергетичної безпеки як основна мета взаємодії бізнесу і влади	60
Висновки до розділу 3	67
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	80

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах, коли сталі зміни в кліматі, енергоефективність та використання відновлюваних джерел енергії набувають все більшого значення, співпраця між підприємствами та владою стає стратегічною складовою для досягнення стійкого та сучасного енергетичного комплексу.

Україна, подібно до багатьох країн світу, стикається із викликами, пов'язаними з необхідністю модернізації енергетичної інфраструктури для забезпечення не лише економічного розвитку, а й збалансованого використання ресурсів та зниження негативного впливу на навколишнє середовище. Співпраця між бізнесом і владою в цьому процесі є ключовим фактором у визначенні стратегії, впровадженні інновацій та створенні умов для сталого енергетичного розвитку країни.

В умовах глобального виклику відновленням та збереженням природних ресурсів, а також досягненням енергетичної незалежності, взаємодія бізнесу і влади стає критичною для вирішення проблем та розробки стратегій, спрямованих на реалізацію концепцій сучасної та екологічно збалансованої енергетики. Дана тема не лише віддзеркалює стратегічні завдання країни в енергетичній сфері, а й визначає її місце у глобальному енергетичному вимірі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема кваліфікаційної роботи: «Взаємодія бізнесу і влади в процесі модернізації енергетичної системи України» є складовою науково-дослідної теми кафедри публічного управління та адміністрування «Формування ефективної системи публічного управління в Україні».

Мета і завдання досліджень. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження та аналіз взаємодії бізнесу і влади в контексті модернізації енергетичної системи України з метою визначення стратегічних аспектів цього процесу та виявлення ключових напрямків сталого розвитку.

Для досягнення наміченої мети поставлено такі *завдання*:

- розкрити сутність взаємодії бізнесу і влади, визначити основні механізми цієї взаємодії та їх вплив на енергетичну систему;
- проаналізувати правове забезпечення взаємодії між бізнесом і владою, враховуючи аспекти партнерства та його вплив на модернізацію енергетичної системи;
- дослідити формування взаємовідносин між суб'єктами енергетичної системи України, ідентифікувати ключові фактори, що визначають ці відносини.
- проаналізувати вплив модернізації енергетичної системи на взаємодію бізнесу і влади;
- дослідити енергетичну стратегію України до 2035 року, визначити її вплив на взаємодію бізнесу і влади;
- проаналізувати зміну взаємовідносин між бізнесом і владою під час війни та її вплив на енергетичну систему.
- розробити стратегічні підходи до підвищення енергетичної безпеки як основної мети взаємодії бізнесу і влади в енергетичній сфері.

Об'єктом дослідження є взаємодія бізнесу і влади в контексті модернізації енергетичної системи України.

Предметом дослідження є теоретико-прикладні аспекти взаємодії бізнесу і влади в процесі модернізації енергетичної системи України.

Методи наукових досліджень. Для вирішення завдань та досягнення мети дослідження у кваліфікаційній роботі було використано сукупність методів, які включають загальнонаукові та спеціальні підходи.

Зокрема, для розкриття сутності та механізмів взаємодії бізнесу і влади в енергетичній сфері використовувався аналітичний метод. Цей метод дозволив систематизувати та аналізувати великий обсяг інформації, встановити взаємозв'язки та визначити ключові аспекти досліджуваної проблеми. Правове забезпечення взаємодії бізнесу та влади вивчалось за допомогою методу правового аналізу, що дозволяє визначити нормативні основи та регулятивні механізми, що впливають на цю взаємодію. Для дослідження взаємовідносин між

суб'єктами енергетичної системи України використовувався емпіричний метод, який передбачав аналіз конкретних фактів, ситуацій та взаємодій у реальному контексті. Методи аналізу та порівняльного обстеження використовувались для вивчення впливу модернізації енергетичної системи на взаємодію бізнесу і влади, а також для аналізу змін у взаємовідносинах під час воєнного конфлікту. Крім того, були застосовані методи системного аналізу та прогнозу для розробки стратегічних підходів до підвищення енергетичної безпеки в контексті взаємодії бізнесу і влади. Сукупність цих методів дозволила здійснити комплексний науковий підхід до дослідження взаємодії бізнесу і влади в процесі модернізації енергетичної системи України.

Інформаційна база. Інформаційну основу дослідження склала сукупність інформаційних ресурсів, а саме: законодавчі акти України, що регулюють енергетичний сектор; наукові статті з питань взаємодії бізнесу і влади в контексті модернізації енергетичної системи; різноманітні Інтернет-ресурси, що включають офіційні джерела та наукові публікації; інформація з офіційних веб-сайтів Міністерства енергетики України, Полтавської обласної ради, Полтавської міської ради; а також результати власних емпіричних досліджень автора.

Елементи наукової новизни у кваліфікаційній роботі виявляються в розробці стратегії модернізації енергетичної системи України, спрямованої на досягнення ключової мети - підвищення енергетичної безпеки. Цей аспект визнається інноваційним внеском у сферу енергетичного управління, оскільки розроблена стратегія враховує сучасні тенденції, технологічний розвиток та вплив енергетичних трансформацій на взаємодію бізнесу і влади. Вперше представлена стратегія не лише аналізує існуючі проблеми, але й пропонує конкретні та інноваційні рішення, спрямовані на досягнення сталого енергетичного розвитку та забезпечення енергетичної безпеки України.

Практична значущість роботи полягає в розробці концептуальних засад, спрямованих на поліпшення взаємодії бізнесу та влади в контексті модернізації енергетичної системи України. Розроблені концепції сприятимуть створенню ефективних механізмів управління, сприяючи раціональному використанню

енергетичних ресурсів та забезпеченню сталого розвитку галузі. Крім того, вони спростять планування та впровадження стратегій модернізації, сприяючи підвищенню якості енергетичних послуг та ефективності галузі в цілому. Здійснення практичного застосування цих концепцій в енергетичній системі України має перспективу призвести до покращення ефективності виробництва та споживання енергії, а також до сприяння сталому розвитку країни.

Апробація результатів дослідження. Отримані результати дослідження були представлені та опубліковані в матеріалах студентської наукової конференції «Енергетична безпека територіальних громад» Полтавського державного аграрного університету, що відбулася 15-16 травня 2023 року. Також, дослідження знайшло відображення в матеріалах Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічний менеджмент агропродовольчої сфери в умовах глобалізації економіки: безпека, інновації, лідерство» (28 вересня 2023 р., с. 127-129) та Міжнародної науково-практичної конференції «Місцеве самоврядування в Україні та світі: теорія і практика», організованих Полтавським державним аграрним університетом (Додаток А):

1. Косьяненко С. О. Енергетична безпека територіальних громад. *Матеріали студентської наукової конференції Полтавського державного аграрного університету, 15-16 травня 2023 року.* Том I. Полтава: РВВ ПДАУ, 2023. С. 77-79. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/1000/chastynai.pdf>

2. Косьяненко С. О. Енергетична система України як об'єкт державного управління. *Стратегічний менеджмент агропродовольчої сфери в умовах глобалізації економіки: безпека, інновації, лідерство: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, 28 вересня 2023 р.* Полтава: ПДАУ, 2023. С. 127-129.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота викладена на 71 сторінці, складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел, який включає 72 найменувань, додатку. Кваліфікаційна робота містить 19 таблиць, 6 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ВЗАЄМОДІЇ БІЗНЕСУ ТА ВЛАДИ

1.1. Сутність та механізми взаємодії бізнесу і влади

В сучасних умовах економічного розвитку, особливо при реалізації значущих інфраструктурних проєктів, співпраця між державними структурами і приватним сектором є важливим інструментом досягнення ефективних результатів. На прикладі України можна відзначити, що державно-приватне партнерство (ДПП) стає універсальним і ефективним механізмом співпраці, що сприяє зростанню економіки країни.

Взаємодія між державою та приватним сектором є значущим механізмом для спільного розвитку інфраструктури та економіки країни. ДПП забезпечує вигоди як для влади, так і для бізнесу, створюючи умови для спільного успіху в ключових сферах, таких як електроенергетика, транспорт, охорона здоров'я та освіта. Важливо враховувати інтереси обох сторін та забезпечувати адекватну регуляцію та підтримку для досягнення спільних цілей.

Основна мета ДПП полягає в створенні сприятливого середовища для взаємодії між владою та бізнесом, забезпечуючи оптимальні умови для розвитку інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення ефективної функціонуючої економіки [23, 42, 43]. Аналіз застосування ДПП вказує на те, що при правильній організації цього механізму і виборі відповідних форм, він сприяє зміцненню позицій як держави, так і приватного сектору, причому вигоди від цієї взаємодії відчутні для населення в цілому (табл. 1.1).

Водночас, важливо враховувати, що держава часто має обмежені ресурси і не завжди володіє достатнім управлінським досвідом для ефективного розвитку цих галузей.

Таблиця 1.1

Вигоди від ДПП для держави та приватного бізнесу

Вигоди	Держава	Приватний бізнес
Залучення приватних ресурсів	Можливість залучення інвестицій та технологій	Забезпечення фінансування і інфраструктури
Сприяння розвитку	Підвищення конкурентоспроможності	Створення нових ринків та можливість росту прибутку
Підтримка соціальних проектів	Реалізація програм соціальної важливості	Взаємодія з державою у сферах соціальної відповідальності

Існують різні механізми взаємодії між державою та приватним сектором, які використовуються в сучасних умовах для спільного вирішення певних проблем і реалізації проектів (табл. 1.2). Деякі з них включають:

Таблиця 1.2

Основні механізми взаємодії між бізнесом і владою

Вид механізму	Механізм взаємодії
Державно-приватні партнерства (ДПП)	Співпраця між державою та приватним сектором для спільного фінансування, розробки проектів та управління ризиками в реалізації конкретних стратегічних цілей.
Лобіювання та участь у політичному процесі	Бізнес активно залучається до впливу на формування політики та законодавства через участь у діяльності парламенту, консультації з урядом та інші активності, спрямовані на вплив на прийняття рішень.
Публічно-приватні партнерства (ППП)	Співпраця між державними установами та приватними компаніями для надання послуг та реалізації інфраструктурних проектів, яка включає спільне фінансування та спільне управління.
Консультації та партнерство з громадськістю	Через консультації та партнерство з громадськістю бізнес враховує інтереси громадськості та забезпечує соціальну відповідальність у процесі створення сприятливих умов для економічного розвитку.
Регулярні зустрічі та форуми	Влада та бізнес організують регулярні зустрічі та конференції для обговорення спільних питань, виявлення спільних рішень та підвищення взаєморозуміння.
Економічні зони	Створення спеціальних економічних зон або пільгових режимів для бізнесу допомагає стимулювати інвестиції та створення нових робочих місць.

Джерело: складено автором на підставі опрацювання літературних джерел

Для влади, важливість моделі партнерства полягає в залученні приватних ресурсів для реалізації стратегічних програм, сприянні виробництву якісних товарів, створенні нових робочих місць і збільшенні доходів бюджету за рахунок

оподаткування. З іншого боку, для бізнесу, участь у ДПП надає можливість отримання підтримки держави в реалізації проєктів, поділу ризиків, забезпечення стабільного доходу та доступу до інвестиційних ресурсів.

Проаналізуємо основні аспекти взаємодії бізнесу і влади у формі державно-приватного партнерства (ДПП) в Україні за допомогою таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Основні галузі взаємодії влади і бізнесу через ДПП

Галузь	Приклади спільних проєктів
Електроенергетика	Розвиток відновлюваних джерел енергії, спорудження енергетичних об'єктів
Транспортна інфраструктура	Будівництво та управління автошляхами, залізничними лініями та аеропортами
Охорона здоров'я	Розробка та управління медичними закладами, виробництво медичного обладнання
Освіта	Забезпечення якісної освіти, модернізація навчальних закладів, розвиток освітніх технологій

Джерело: складено автором на підставі опрацювання літературних джерел

Так, у сфері електроенергетики, державно-приватне партнерство може допомогти у покращенні і розвитку енергетичної інфраструктури, забезпеченні стійкості енергопостачання та використанні екологічно чистих технологій. Це включає спільні проєкти з будівництва нових енергоблоків, реконструкції і модернізації існуючих енергетичних підприємств, а також впровадження альтернативних джерел енергії.

У транспортній інфраструктурі, співпраця між владою і бізнесом може сприяти будівництву та модернізації доріг, залізниць, аеропортів, мостів та інших важливих об'єктів. Це забезпечить покращення транспортної доступності регіонів, зменшення транспортних заторів, підвищення ефективності логістики та забезпечення зручного сполучення між містами та областями [22].

У сфері охорони здоров'я, співпраця може сприяти модернізації медичних закладів, впровадженню новітніх технологій у лікуванні та діагностиці, а також розвитку медичного страхування для забезпечення доступності якісної медичної допомоги для всіх верств населення.

У сфері освіти, спільні проекти можуть включати будівництво та модернізацію навчальних закладів, впровадження сучасних освітніх програм, підвищення якості навчання та підготовки фахівців, що відповідають вимогам сучасного ринку праці.

Загалом, зростаюча важливість державно-приватного партнерства вказує на необхідність вдосконалення механізмів співпраці між владою і бізнесом, що сприятиме стабільному економічному розвитку країни та підвищенню якості життя населення. Для цього важливо створювати сприятливі умови для інвестиційного клімату, забезпечувати прозорість у роботі державних структур та підприємств, а також стимулювати інновації та розвиток підприємництва.

У сучасних умовах глобальної конкуренції та швидкого технологічного розвитку, важливість співпраці між владою і бізнесом в рамках ДПП набуває ще більшого значення. Ця співпраця допомагає об'єднати ресурси та знання обох секторів для досягнення спільних цілей (рис. 1.1). Зокрема, вона сприяє:

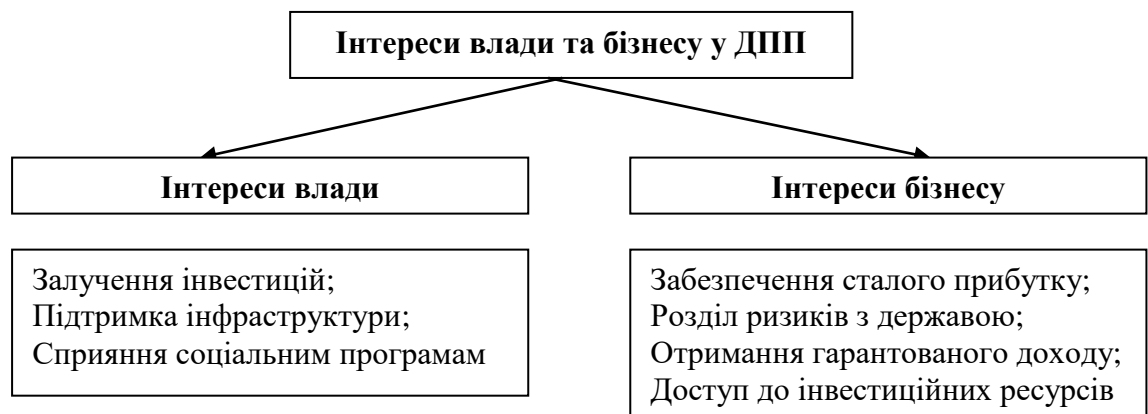

Рис. 1.1. Інтереси влади та бізнесу у ДПП

Джерело: побудовано автором

1. Розвитку інфраструктури, адже держава нерідко не може забезпечити самостійний розвиток важливих інфраструктурних проєктів через фінансові обмеження та бюрократичні процедури. В ДПП приватний сектор може надати фінансову підтримку та управлінську експертизу для

швидкої та ефективної реалізації таких проєктів.

2. Створенню робочих місць, оскільки ДПП може сприяти створенню нових робочих місць через розвиток промисловості та послуг, що нерідко є результатом спільних проєктів влади і бізнесу.

3. Підвищенню якості продукції та послуг. В рамках ДПП приватний сектор надає інноваційні та технічні рішення, які підвищують якість продукції та послуг, що надаються на користь суспільства.

4. Залученню інвестицій: держава може привертати іноземні та внутрішні інвестиції, пропонуючи інвесторам сприятливі умови для реалізації проєктів в партнерстві з приватним сектором.

5. Розв'язанню соціальних проблем. ДПП дозволяє бізнесу брати участь у розв'язанні соціальних проблем та підтримувати благодійні ініціативи, що сприяє покращенню якості життя населення [3].

Однак, успіх ДПП залежить від чіткого регулювання, транспарентності та здатності до адекватного контролю за використанням ресурсів та досягненням цілей. Крім того, важливо враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін, включаючи громадські організації та місцеву спільноту, для того, щоб забезпечити сталий розвиток. Така рівновага сприяє підтримці довіри громадськості до ДПП і сприяє його сталому розвитку в інтересах усіх зацікавлених сторін.

Розуміння важливості і потенціалу державно-приватного партнерства сприяє розвитку інституційних механізмів, спрямованих на підтримку і посилення цієї взаємодії. В цьому контексті, необхідно вдосконалювати правову базу, яка регулює ДПП, для забезпечення прозорості, захисту інтересів всіх сторін, а також зниження можливих ризиків. Крім того, важливо створити механізми моніторингу і контролю за реалізацією проєктів, що здійснюються в рамках цього партнерства, з метою ефективного використання ресурсів та запобігання можливим недолікам і корупційним ризикам [39].

Зростання довіри між владою та бізнесом є ключовим фактором для успішної реалізації проєктів ДПП. Для цього варто стимулювати відкритий

діалог та обмін інформацією між сторонами, розробляти механізми вирішення можливих конфліктів та спірних питань. Також слід активно працювати над створенням сприятливих умов для підприємницької діяльності, спрощенням процедур та усуненням бюрократичних перешкод, що часто гальмують ініціативи бізнесу.

У межах партнерства важливо акцентувати увагу на розвитку інновацій та новітніх технологій, оскільки це стане основою для забезпечення сталого розвитку економіки в умовах глобальної конкуренції. Створення сприятливого інноваційного середовища, спільної дослідницько-розвідувальної бази та стимулювання підприємницької активності сприяє підвищенню конкурентоспроможності країни та розвитку нових перспективних галузей.

Таким чином, подальший розвиток державно-приватного партнерства потребує системного підходу, що передбачає створення ефективних механізмів управління, забезпечення взаємовигідних умов для всіх учасників та спрямований на досягнення сталого соціально-економічного розвитку країни.

Поміж інституційних механізмів взаємодії, доцільним є створення спеціальних комісій або рад з участю представників влади, бізнесу та експертної громадськості. Ці органи вирішують нагальні питання, виявляють та аналізують проблеми, що виникають під час реалізації спільних проєктів, та розробляти спільні стратегії для їх вирішення. Такий діалог сприяє побудові довгострокових і взаємовигідних відносин між державою та бізнесом, а також збільшує ефективність управління проєктами [14].

При цьому, необхідно враховувати не лише економічні, а й соціальні та екологічні аспекти розвитку. Здійснення проєктів ДПП має враховувати вплив на довкілля, забезпечувати стаке зростання та соціальну відповідальність бізнесу, що сприяє підвищенню якості життя населення.

Крім того, для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни, варто активізувати зусилля з впровадження інноваційних освітніх програм та стимулювання наукових досліджень, спрямованих на підтримку економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності. Залучення

молоді та фахівців з високим рівнем компетентності є ключовим фактором у вдосконаленні інноваційного потенціалу країни.

Також важливо забезпечити поширення досвіду та передових практик у сфері державно-приватного партнерства через міжнародний обмін знаннями та співпрацю з міжнародними організаціями. Це дозволяє уникнути помилок, відкрити нові можливості для співпраці та забезпечити взаємний розвиток країни в контексті глобальних тенденцій.

Удосконалення правової бази, розробка ефективних механізмів контролю і моніторингу, а також створення сприятливого інноваційного середовища є ключовими кроками для подальшого розвитку державно-приватного партнерства. Важливо забезпечувати відкритий та конструктивний діалог між державними органами та приватним сектором, щоб стимулювати спільні зусилля та сприяти вирішенню проблем, які стоять перед країною.

Паралельно з цим, необхідно впроваджувати механізми сприяння та підтримки для малих та середніх підприємств, що є основою підприємницького середовища. Надання фінансової, консультативної та технічної підтримки допомагає забезпечити їхню конкурентоспроможність та стимулювати розвиток інноваційних проектів.

Однак, щоб досягти успіху в цих зусиллях, необхідно забезпечувати прозорість управління і використання ресурсів, уникати корупції та будувати довгострокові стратегічні плани. Ініціювання дебюрократизації і спрощення адміністративних процедур також є кроком у напрямку створення сприятливого клімату для бізнесу та економічного зростання.

1.2. Правове забезпечення взаємодії (партнерства) бізнесу та влади

Взаємодія між бізнесом та владою є важливим фактором для сталого розвитку економіки та соціального піднесення країни. Ефективна взаємодія потребує належного правового забезпечення, яке забезпечує захист прав та

інтересів усіх сторін, створює сприятливі умови для розвитку бізнесу та сприяє підтримці ефективної державної політики (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Правове забезпечення ефективної взаємодії між бізнесом та владою

Правове забезпечення взаємодії бізнесу та влади	Основні аспекти
Регулювання державно-приватного партнерства (ДПП)	Визначення прав та обов'язків сторін, процедур ухвалення рішень, механізмів контролю та моніторингу, способів вирішення спорів і конфліктів.
Прозорість та відкритість	Публічні консультації, доступ до інформації про проекти та угоди, обов'язковість звітності перед громадськістю.
Гарантії прав інвесторів	Захист прав власності, правовий захист від зовнішніх втручань, недопущення дискримінації.
Механізми врегулювання конфліктів	Альтернативні механізми врегулювання спорів, судова система з адекватними засобами захисту прав та інтересів сторін.
Стимулювання інновацій та підприємництва	Податкові пільги, спрощення процедур реєстрації бізнесу, державна фінансова та консультативна підтримка для інноваційних проектів.
Захист від корупції	Прозорість процедур закупівель, заборона конфлікту інтересів, суворе покарання за корупційні дії.

Джерело: складено автором на підставі [7, 21, 28, 39, 43]

1. Важливим етапом у забезпеченні взаємодії бізнесу та влади є створення чіткого правового механізму для державно-приватного партнерства. Цей механізм повинен визначати права та обов'язки кожної сторони, процедури ухвалення рішень, механізми контролю та моніторингу, а також способи вирішення можливих спорів та конфліктів.

2. Правове забезпечення повинно передбачати механізми забезпечення прозорості та відкритості у всіх процесах взаємодії між бізнесом та владою. Це включає публічні консультації зі зацікавленими сторонами, доступ до інформації про проекти та угоди, а також обов'язковість звітності перед громадськістю.

3. Забезпечення стабільного і непорушного законодавчого середовища для інвесторів є ключовим елементом стимулювання інвестиційної активності. Правове забезпечення має гарантувати захист прав власності,

правовий захист від зовнішніх втручань та недопущення дискримінації.

4. У разі виникнення конфліктів між бізнесом та владою, важливо мати ефективні механізми їх врегулювання. Це може включати альтернативні механізми врегулювання спорів, судову систему з адекватними засобами захисту прав та інтересів сторін.

5. Правове середовище повинно стимулювати інноваційні проекти та підприємницьку активність. Це може бути досягнуто через впровадження податкових пільг, спрощення процедур реєстрації бізнесу, надання державної фінансової та консультативної підтримки для новаторських проектів.

6. Ефективні антикорупційні механізми є важливим елементом правового забезпечення взаємодії бізнесу та влади. Це включає в себе встановлення прозорих процедур закупівель, заборону конфлікту інтересів, а також суворе покарання за корупційні дії [23, 28, 45, 58].

Загальні норми та принципи, що регулюють взаємодію бізнесу та влади, повинні сприяти створенню сприятливих умов для розвитку ефективного партнерства, що сприяє економічному зростанню, соціальному піднесенню та підвищенню якості життя громадян.

В сучасному світі державно-приватне партнерство (ДПП) набуло значущого розмаху та стало ефективним інструментом співпраці між державними органами та приватним сектором для здійснення стратегічних проектів. Відповідно до специфіки оформлення нормативно-правових документів, виділяють такі форми ДПП:

1. Адміністративні договори передбачають укладення контрактів між органами місцевого самоврядування та приватними партнерами для виконання специфічних суспільних проектів. Це дозволяє ефективно координувати дії між сторонами та забезпечувати правовий фундамент для реалізації проектів на місцевому рівні.

2. Угоди щодо розподілу продукції включають розподіл виробленої концесіонером продукції між державою та приватним партнером, що сприяє ефективному управлінню та раціональному використанню ресурсів.

3. Проекти зеленого поля дозволяють приватним партнерам спільно з державою або самостійно здійснювати експлуатацію нових об'єктів за передбаченими у контракті термінами. Це сприяє стимулюванню ініціатив приватного сектору у впровадженні нових технологій та розвитку інфраструктури.

4. Продаж активів передбачає купівлю частини об'єкта у державного сектору шляхом розміщення вільних коштів у купівлю акцій або через спеціальну програму приватизації. Це сприяє залученню інвестицій та підтримує приватний сектор у відновленні та модернізації державних активів [53, 54, 56].

Для кожної з цих форм необхідне чітке правове регулювання, яке гарантує захист прав інтересів усіх сторін, прозорість процесів та стимулює ефективну співпрацю для досягнення спільних стратегічних цілей.

В українських реаліях зазначені форми державно-приватного партнерства відіграють особливо важливу роль у забезпеченні розвитку економіки та впровадженні стратегічних проектів. Зважаючи на це, правове регулювання цих форм набуває особливого значення, особливо з огляду на структурні особливості українського законодавства та адміністративні процедури. Чітке визначення прав та обов'язків кожної сторони є ключовим чинником успішної реалізації проектів ДПП в Україні.

Враховуючи складний політичний та економічний контекст країни, ефективне правове регулювання ДПП допоможе забезпечити стабільність, прозорість та відповідальність у взаємодії між державними структурами та приватним сектором. Механізми контролю та моніторингу виконання угод є важливим елементом для запобігання корупції та неефективному використанню ресурсів.

Україна активно вдосконалює свою правову базу з метою стимулювання інвестицій та підтримки бізнесу, але існує потреба в подальших зусиллях для створення сприятливого інвестиційного клімату та прозорих умов для співпраці між державою та бізнесом. Розвиток чіткого правового регулювання ДПП в Україні сприяє зміцненню довіри між сторонами та створенню сприятливих умов

для стійкого економічного розвитку країни.

Україна активно працює над вдосконаленням законодавчої бази, яка регулює державно-приватне партнерство (ДПП) з метою створення стійких умов для співпраці між державними органами та приватним сектором. Деякі з ключових законів та нормативних актів, які безпосередньо стосуються цієї теми, включають (табл. 1.5):

Таблиця 1.5

Законодавча база державно-приватного партнерства в Україні

№	Закон та назва	Редакція	Основні положення та зміст	Застосування та сфера дії
1	2	3	4	5
1	Закон України «Про концесії» (№ 155-IX)	31 березня 2023 р.	Визначає правові та організаційні засади концесій для реалізації інфраструктурних проєктів, встановлює правила укладення концесійних угод та права сторін.	Інфраструктурні проєкти, зокрема в будівництві доріг, мостів, аеропортів та інших об'єктах загальнодержавного значення.
2	Закон України «Про публічно-приватне партнерство» (№ 2404-VI)	03 вересня 2023 р.	Встановлює загальні принципи та правила публічно-приватного партнерства, регулює процедури укладення угод, права та обов'язки сторін.	Проєкти у сфері інфраструктури, охорони здоров'я, освіти, транспорту та інших галузях.
3	Закон України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560-XII)	10 жовтня 2022 р.	Регулює аспекти інвестиційної діяльності, включаючи стимулювання інвестицій та гарантування прав інвесторів.	Приваблення інвестицій у різноманітні сектори економіки, включаючи виробництво, інфраструктуру та інноваційні проєкти.
4	Закон України «Про приватизацію державного майна» (№ 226-VIII)	02 жовтня 2023 р.	Визначає правила та процедури приватизації державного майна, включаючи продаж активів держави.	Приватизація державних підприємств та активів для залучення приватного капіталу та підвищення ефективності управління.
5	Закон України «Про оренду землі» (№ 161-XIV)	03 вересня 2023 р.	Встановлює правила оренди земельних ділянок, що може бути важливим аспектом для державно-приватного партнерства, особливо в сільському господарстві.	Оренда земельних ділянок для сільськогосподарського виробництва та інших проєктів у галузі сільського розвитку.

Продовження табл. 1.5

1	2	3	4	5
6	Закон України «Про публічні закупівлі» (№ 922-IV)	25 грудня 2015 р.	Встановлює правила проведення публічних закупівель, які можуть стосуватися процесу реалізації державно-приватного партнерства.	Проведення публічних закупівель у різних секторах, включаючи будівництво, інформаційні технології, охорону здоров'я та інші галузі.

Джерело: складено автором на підставі [53 - 56]

Зазначені нормативні акти та закони визначають правовий фундамент для державно-приватного партнерства в Україні та створюють правила для співпраці між державними органами та приватним сектором у різних сферах економіки. Вони становлять правову основу для забезпечення стійкої та прозорої взаємодії між державою та приватним сектором в Україні. Сприяють створенню сприятливого клімату для інвестицій та розвитку економіки країни через реалізацію стратегічних проектів у різних сферах, таких як енергетика, транспортна інфраструктура, та інші.

Проте, для досягнення максимальних результатів у взаємодії бізнесу та влади, важливо продовжувати удосконалювати ці законодавчі акти, забезпечуючи їх адаптацію до сучасних викликів та норм світової практики. Крім того, важливо забезпечити ефективний моніторинг та контроль за виконанням цих законів, щоб уникнути корупції та недобросовісної конкуренції.

1.3. Формування взаємовідносин між суб'єктами енергетичної системи України

Формування взаємовідносин між суб'єктами енергетичної системи України є одним із ключових напрямів розвитку економіки країни. Для цього необхідно забезпечити ефективну співпрацю між державними органами, приватним сектором та міжнародними партнерами, а також розробити стратегію, спрямовану на розвиток енергетичного сектору з урахуванням

сучасних тенденцій у сфері енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії. Це відіграє важливу роль у забезпеченні стійкого розвитку енергетичної системи країни та забезпеченні енергетичної безпеки.

Забезпечення прозорості, ефективного управління та виконання законодавства в енергетичному секторі є запорукою сталого розвитку країни і важливим кроком у забезпеченні енергетичної незалежності та стійкого економічного зростання.

Енергетична система України є складним комплексом структурних елементів, які забезпечують генерацію, транспортування, розподіл та споживання енергетичних ресурсів. Зокрема, паливно-енергетичний комплекс (ПЕК), який включає підприємства електроенергетики, вугледобувної, паливної та нафтопереробної промисловості, грає ключову роль у забезпеченні енергетичної безпеки та енергонезалежності країни. В цьому контексті ефективне управління та розвиток енергетичної системи потребує координації між державними органами та підприємствами [17, 34].

Суб'єкти державного управління енергетичною системою України включають Міністерство енергетики, Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), ДП «НАЕК «Енергоатом», а також ПрАТ «НЕК «Укренерго». Вони спрямовують свою діяльність на забезпечення безперебійного функціонування енергетичної системи, забезпечення енергетичної безпеки та реалізацію стратегічних енергетичних завдань країни.

Основні функції та завдання, які виконуються ключовими суб'єктами управління енергетичною системою України та підкреслює їх важливу роль у забезпеченні ефективності та стабільності функціонування енергетичного сектору (табл. 1.6).

Україна прагне реформувати свою енергетичну систему з орієнтацією на використання відновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності.

Функції та завдання суб'єктів управління в енергетичній сфері України

Суб'єкт управління	Функції та завдання
Міністерство енергетики України	Формування та реалізація державної політики в енергетичній сфері, забезпечення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження та ін.
Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП)	Регулювання ринку електроенергії, природного газу, тепла, транспортних та інших видів енергоносіїв, забезпечення взаємодії між суб'єктами ринку тощо.
ДП «НАЕК «Енергоатом»	Забезпечення безперебійного функціонування енергоблоків АЕС, розробка та реалізація стратегічних проектів у сфері ядерної енергетики, фізичний захист ядерних установок та ін.
ПрАТ «НЕК «Укренерго»	Оперативно-технологічне управління об'єднаною енергосистемою України, забезпечення надійності та безпеки енергопостачання, розвиток та модернізація транспортних мереж тощо.

Джерело: складено автором на підставі опрацювання літературних джерел

Особливу увагу приділяється забезпеченню стійкості та безпеки енергетичного сектора, особливо в умовах воєнного конфлікту та геополітичних турбулентностей. Відновлення та модернізація енергетичної системи України передбачає перехід до децентралізованої генерації енергії, використання екологічно чистих технологій та інтеграцію з європейською енергетичною системою (рис.1.2).

Процес реформування енергетичної системи України потребує комплексного підходу та постійного моніторингу з боку урядових органів та експертної спільноти, з метою забезпечення ефективного та стійкого функціонування енергетичного комплексу країни. Це передбачає розроблення та впровадження стратегічних планів щодо розвитку енергетичної інфраструктури, стимулювання інноваційних технологій та забезпечення енергетичної ефективності. Зокрема, пріоритетними завданнями є підвищення ефективності виробництва та передачі енергії, модернізація енергетичних мереж та систем управління, а також розвиток альтернативних джерел енергії для зменшення залежності від традиційних

вугільних та газових ресурсів.

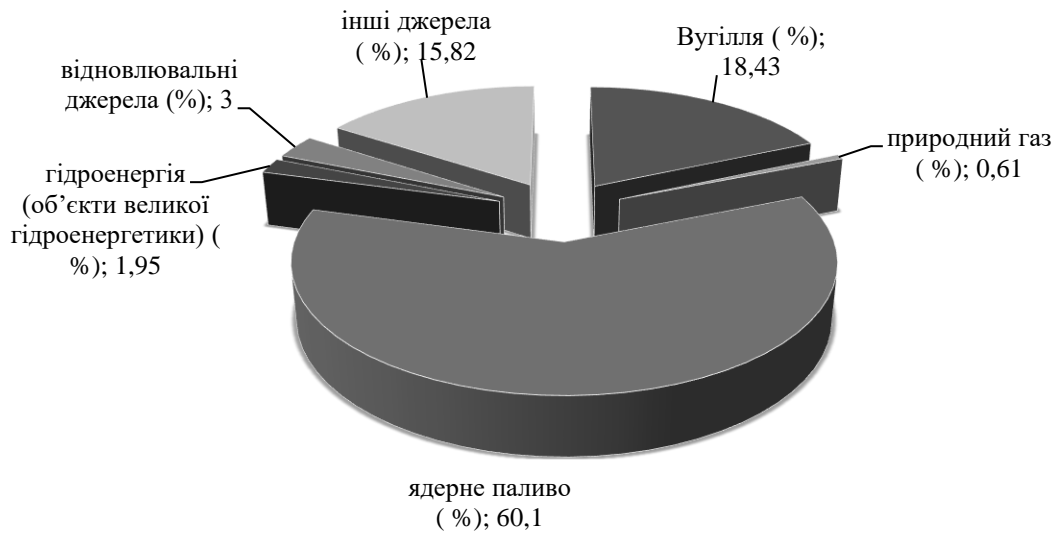

Рис. 1.2. Джерела енергії, які було використано для виробництва електроенергії (частка витрат на 1 кВт·год) за 2022 р.

Джерело: побудовано автором на основі [71].

У контексті геополітичних викликів та енергетичної безпеки, Україна активно сприяє диверсифікації поставок енергії, встановленню енергетичної співпраці з різними партнерами та інтеграції в європейський енергетичний ринок. А отже вимагає розробки ефективної системи енергетичних взаємовідносин, забезпечення прозорості та відкритості у діяльності енергетичних компаній та органів державного управління, а також дотримання відповідних міжнародних стандартів та норм.

Для успішного формування взаємовідносин між суб'єктами енергетичної системи України, необхідно акцентувати увагу на впровадженні сучасних технологій, вдосконаленні регуляторного середовища, підвищенні транспарентності та відкритості діяльності в енергетичному секторі, а також на посиленні співпраці з міжнародними партнерами з метою забезпечення стійкого та ефективного розвитку енергетики в країні.

З метою підвищення енергетичної безпеки в Україні, необхідно

зосередитися на розвитку енергетичної інфраструктури, включаючи розширення та модернізацію енергетичних мереж, створення резервних джерел постачання енергії та підвищення їх надійності. Крім того, важливим є розвиток енергоефективних технологій, впровадження сучасних систем управління та моніторингу, а також створення інноваційних рішень для забезпечення стійкості та ефективності енергетичної системи [37, 57].

Для досягнення цих цілей український уряд здійснює реформи в енергетичному секторі, спрямовані на створення сприятливого інвестиційного клімату, поліпшення умов для розвитку альтернативних джерел енергії та стимулювання диверсифікації постачання енергоресурсів. Для цього були прийняті ряд правових актів та стратегічних документів, які визначають основні напрями розвитку енергетичного сектору країни.

Один з ключових документів - «Стратегія розвитку енергетики України до 2035 року» - визначає основні завдання щодо розвитку енергетичного сектору, включаючи забезпечення стійкого енергопостачання, енергетичної ефективності, зменшення залежності від імпорту енергоресурсів та захисту навколишнього середовища [18].

Уряд також активно підтримує програми розвитку відновлювальної енергетики, що сприяє зростанню обсягів виробництва енергії з відновлюваних джерел, таких як сонячна, вітрова, біомаса тощо. Досягнення цих цілей передбачає створення сприятливих умов для інвестицій у відновлювану енергетику, удосконалення правового регулювання та спрощення процедур отримання ліцензій та дозволів для розвитку альтернативних джерел енергії.

Подальший розвиток енергетичного сектору України передбачає впровадження новітніх технологій, таких як смарт-системи, енергетичне збереження та впровадження енергоефективних практик у всіх сферах енергетичного виробництва та споживання. З метою сприяння цим процесам, уряд активно співпрацює з міжнародними організаціями та партнерами для обміну досвідом та технологіями, що допомагає підвищити ефективність та

стійкість енергетичної системи країни.

Наведені заходи та стратегії покликані забезпечити стале та стійке функціонування енергетичного сектору України, що відіграє важливу роль у розвитку економіки та підвищенні якості життя населення. Втілення в життя стратегічних заходів у сфері енергетики сприятиме забезпеченню енергетичної безпеки, стійкого розвитку та конкурентоспроможності країни на міжнародній арені.

Динаміка виробництва електроенергії в Україні за останні роки відображено на рис. 1.3.

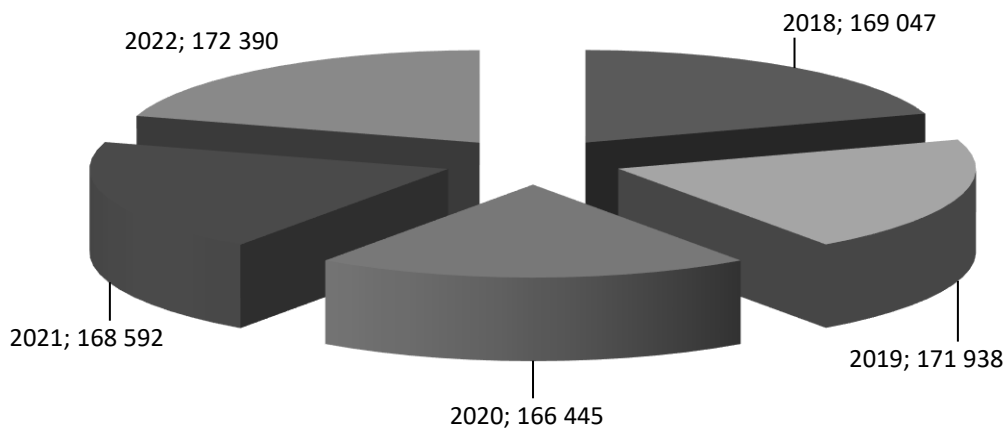

Рис. 1.3. Обсяг виробництва електроенергії (МВт*год) за період 2018-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [71].

Україна також активно сприяє інтеграції в європейський енергетичний ринок, зокрема, шляхом адаптації європейських стандартів та нормативних актів у сфері енергетики. Це відкриває нові можливості для розвитку та модернізації енергетичного сектору, підвищення конкурентоспроможності та привабливості для іноземних інвесторів.

Загалом, розвиток взаємовідносин між суб'єктами енергетичної системи України передбачає комплексні заходи з модернізації інфраструктури, впровадження енергоефективних технологій, створення сприятливих умов для інвестицій та підвищення рівня прозорості та

ефективності управління енергетичним сектором.

Для забезпечення сталого розвитку та зниження негативного впливу на навколишнє середовище Україна активно сприяє розвитку відновлювальних джерел енергії. Серед них сонячна та вітрова енергетика є одними з найбільш перспективних. Нижче наведений рисунок 1.4 зі статистикою щодо розвитку сонячної та вітрової енергетики в Україні:

За даними рисунку видно, що встановлена потужність сонячних та вітрових електростанцій в Україні зростає щорічно, що свідчить про активний розвиток відновлювальної енергетики в країні (рис. 1.4).

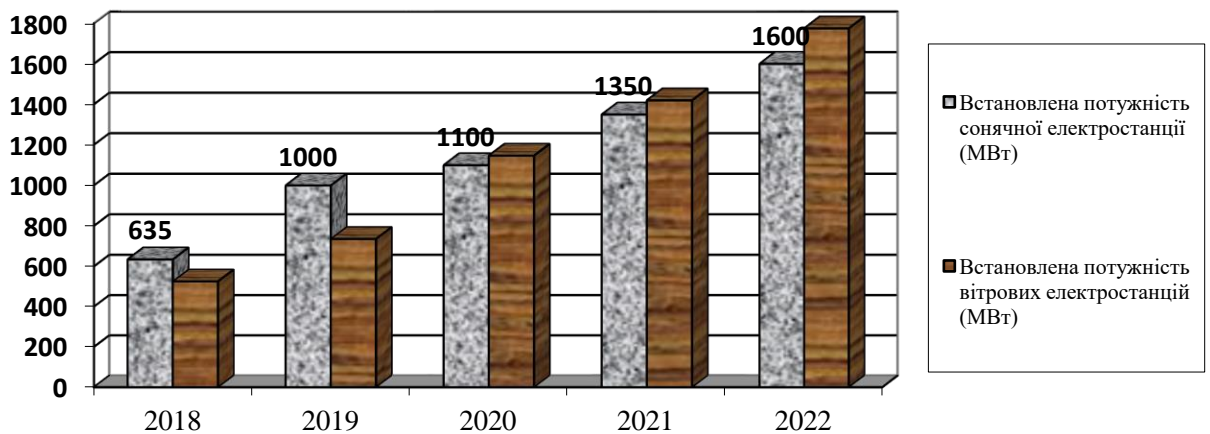

Рис. 1.4. Динаміка встановленої потужності сонячних та вітрових електростанцій в Україні (МВт) за період 2018-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [27, 30, 46].

Крім того, Україна також активно сприяє впровадженню енергоефективних технологій у всіх сферах економіки. Програми та проекти з енергоефективності включають в себе модернізацію будівель та інфраструктури, встановлення сучасних систем опалення та кондиціонування повітря, а також впровадження енергозберігаючих технологій у виробництво та транспорт.

З метою забезпечення стійкості та ефективності енергетичної системи України, важливим є розвиток сучасних систем управління та моніторингу. Це дозволяє оперативно реагувати на зміни у споживанні та виробництві

енергії, забезпечувати надійну роботу енергетичної системи та підвищувати загальну ефективність.

Для забезпечення енергетичної безпеки України необхідно акцентувати увагу на розбудові та модернізації енергетичної інфраструктури, включаючи електромережі, газопроводи, нафтопроводи та інші важливі об'єкти. Важливим кроком є також розширення співпраці з міжнародними партнерами, спрямованої на обмін технологіями та кращими практиками у сфері енергетики.

Додатковою вагомою складовою енергетичної безпеки є диверсифікація енергетичних джерел та постачальників. Це передбачає розвиток альтернативних джерел енергії, таких як відновлювальні джерела енергії, сонячна та вітрова енергетика, а також зменшення залежності від імпорту енергоресурсів з інших країн [27, 30].

З метою забезпечення стійкості та ефективності енергетичної системи України необхідно розробляти та впроваджувати комплексні стратегії енергоефективності, спрямовані на зменшення витрат енергії та підвищення продуктивності її використання. Реалізація таких стратегій сприятиме економії енергоресурсів та зниженню негативного впливу на навколишнє середовище.

Висновки до розділу 1

1. Державно-приватне партнерство в Україні є ключовим для спільного розвитку інфраструктури та економіки, особливо у сферах, таких як електроенергетика, транспорт, охорона здоров'я та освіта. Забезпечення чіткого регулювання, транспарентності та адекватного контролю за використанням ресурсів є ключовими аспектами успішного партнерства. Важливо враховувати інтереси громадськості та місцевих спільнот для сталого розвитку ДПП. Зростаюча важливість цього партнерства підкреслює необхідність вдосконалення механізмів співпраці, зокрема в умовах глобальної конкуренції та технологічного розвитку. Взаємодія бізнесу і влади визначає успіх розвитку економіки та соціальне піднесення країни, вимагаючи належного правового забезпечення,

прозорості, гарантій для інвесторів, механізмів врегулювання конфліктів, стимулювання інновацій та захисту від корупції.

2. Чітке визначення прав та обов'язків у формах державно-приватного партнерства, таких як адміністративні договори, угоди про розподіл продукції, проекти зеленого поля та продаж активів, важливо для ефективного правового регулювання в українських умовах.

Стабільність та прозорість взаємодії є ключовими для запобігання корупції та неефективного використання ресурсів. Україна активно вдосконалює законодавчу базу для стимулювання інвестицій та підтримки бізнесу, але необхідно продовжити зусилля для створення сприятливого інвестиційного клімату та прозорих умов для співпраці. Закони та нормативні акти, що регулюють державно-приватне партнерство в Україні, визначають правову основу для стійкої взаємодії, але їх постійне вдосконалення та моніторинг виконання є ключовими для досягнення максимальних результатів у співпраці між бізнесом та владою.

3. Забезпечення прозорості, ефективного управління та дотримання законодавства в енергетичному секторі є ключовим для сталого розвитку України та її енергетичної незалежності. Уряд активно реформує енергетику, спрямовуючи зусилля на розвиток відновлювальних джерел енергії та підвищення енергоефективності. Важливість розвитку енергетичної інфраструктури та забезпечення енергетичної безпеки, особливо в умовах геополітичних викликів, підкреслюється.

Основні стратегічні напрямки розвитку сектору включають підтримку програм відновлювальної енергетики, впровадження інновацій та поліпшення технологій. Активне впровадження сучасних технологій, поліпшення регуляторного середовища, підвищення прозорості та співпраця з міжнародними партнерами визначаються як ключові елементи успішної трансформації енергетичного сектору. Здійснення цих заходів вимагає постійного моніторингу, стратегічного планування та системного підходу до управління енергетичною системою країни.

РОЗДІЛ 2

ЕВОЛЮЦІЯ ВЗАЄМИН БІЗНЕСУ І ВЛАДИ В ХОДІ РЕФОРМУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ

2.1. Енергетична система України як об'єкт державного управління

Енергетична система України є однією з найбільш важливих галузей національної економіки та відіграє стратегічну роль у забезпеченні стійкості та безпеки країни. Об'єктом державного управління є комплексний механізм управління енергетичною системою, який включає в себе регулювання, контроль та координацію діяльності різних суб'єктів галузі з метою забезпечення ефективної експлуатації, стабільності та розвитку.

Державне управління енергетичною системою України здійснюється через визначені органи та установи, які мають на меті забезпечення енергетичної безпеки, забезпечення ефективного використання енергоресурсів та розвитку відновлювальних джерел енергії.

Міністерство енергетики України є ключовим органом державного управління у сфері енергетики. Воно відповідає за формування та реалізацію державної політики у галузі електроенергетики, ядерної промисловості, вугільної та нафтогазової промисловості та енергозбереження.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, має на меті забезпечення балансу інтересів споживачів та суб'єктів господарювання, що займаються діяльністю у сферах енергетики та комунальних послуг.

Управління функціонуванням атомної енергетики та енергетичної безпеки здійснює Державне підприємство «НАЕК «Енергоатом». Воно забезпечує виробництво електроенергії та виконує широкий спектр завдань, пов'язаних з безпекою діючих атомних електростанцій та будівництвом нових енергоблоків [48].

Крім того, Публічне акціонерне товариство «Національна енергетична компанія «Укренерго» виступає сертифікованим оператором з функціями оперативно-технологічного управління Об'єднаною енергосистемою України (ОЕС), від генерації до розподільчих мереж.

Ефективне державне управління енергетичною системою України передбачає постійний моніторинг та аналіз стану енергетичного сектору з метою вчасного реагування на можливі виклики та загрози. Спільні зусилля з міжнародними партнерами, впровадження сучасних технологій та розвиток відновлювальних джерел енергії є важливими кроками на шляху до стабільного та сталого енергетичного розвитку України.

По суті, управління енергетичною системою України є складним завданням, що потребує впровадження комплексних стратегій та координації зусиль різних суб'єктів галузі. Забезпечення ефективного функціонування енергетичної системи передбачає не лише забезпечення стійкого постачання енергії, а й розвиток інноваційних технологій, енергоефективності та диверсифікації джерел енергії (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Основні показники розвитку енергетичної системи України
за період 2018 -2022 рр. [30, 46, 71]**

Рік	Обсяг виробництва електроенергії (млн кВт-год)	Обсяг видобутку вугілля (млн тонн)	Обсяг добування природного газу (млрд куб. м)
2018	169,1	33,2	20,1
2019	171,9	31,5	19,3
2020	166,5	30,5	18,5
2021	168,6	29,8	17,9
2022	172,4	28,2	17,1

У таблиці 2.1 представлені основні показники розвитку енергетичної системи України за останні п'ять років. Дані щодо обсягу виробництва електроенергії, видобутку вугілля та добування природного газу є важливими показниками для оцінки стану енергетичного сектору країни. Ці дані відображають загальну динаміку розвитку енергетичної системи та можуть

використовуватися для визначення тенденцій у виробництві та споживанні енергоресурсів в Україні.

Державне управління енергетичною системою України враховує не лише внутрішні фактори, а й зовнішні виклики, такі як геополітична ситуація, зміни на світовому енергетичному ринку, кліматичні зміни та енергетичні тенденції світового розвитку. У цьому контексті співпраця з міжнародними організаціями та партнерами стає ключовою для впровадження найкращих практик та забезпечення сучасних стандартів управління енергетичною системою.

З метою підвищення конкурентоспроможності та привабливості енергетичного сектору для іноземних інвесторів, необхідно створити сприятливі умови для розвитку бізнесу, спрощення законодавства та забезпечення прозорості та стабільності правового середовища. Реалізація цих заходів сприятиме прискореному розвитку енергетичної системи, її модернізації та адаптації до сучасних викликів та технологічних тенденцій.

Таким чином, ефективне управління енергетичною системою України передбачає комплексний підхід, орієнтований на забезпечення енергетичної безпеки, сталого розвитку та конкурентоспроможності країни в умовах глобальних змін та викликів.

Поряд із внутрішніми реформами та стратегічними заходами, об'єктивно важливо враховувати геополітичні реалії та дипломатичні взаємовідносини з іншими країнами. Україна, як країна, що має стратегічне значення для енергетичної безпеки регіону, докладає максимум зусиль для підтримки стабільних та взаємовигідних партнерських відносин з ключовими гравцями на світовому енергетичному ринку [36].

Крім того, розвиток енергетичної системи взаємодіє з різними галузями економіки та суспільства. Сприятливий бізнес-клімат, стимулювання інновацій та наукових досліджень у галузі енергетики, а також розвиток освіти та підвищення енергетичної грамотності серед населення є вагомими факторами для досягнення стійкого та ефективного розвитку енергетичної

системи.

В розвитку енергетичної системи України важливу роль відіграють органи державного управління, які забезпечують ефективну діяльність і контроль відповідно до своїх завдань та функцій. З метою більш детального розуміння цієї проблематики, наведена нижче таблиця 2.2 відображає завдання та функції кожного органу державного управління в енергетичній системі України.

Таблиця 2.2

Завдання та функції органів державного управління в енергетичній системі України

Орган державного управління	Завдання та функції
Міністерство енергетики України	- Формування та реалізація державної енергетичної політики;
	- Розвиток та модернізація енергетичного сектору;
	- Сприяння енергоефективності та використанню ВДЕ;
	- Забезпечення безпеки енергопостачання.
Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг	- Державне регулювання в сферах енергетики та комунальних послуг;
	- Узгодження тарифів та цін на енергоресурси;
	- Контроль за дотриманням законодавства у сфері енергетики та комунальних послуг.
ДП «НАЕК «Енергоатом»	- Виробництво електроенергії та управління АЕС;
	- Підвищення рівня безпеки ядерних установок;
	- Реалізація проектів щодо розширення енергоблоків.
ПрАТ «НЕК «Укренерго»	- Оперативно-технологічне управління електромережами;
	- Забезпечення стабільності електропостачання в ОЕС;
	- Розвиток та модернізація інфраструктури передачі електроенергії.
	- Розвиток та модернізація інфраструктури передачі електроенергії.

Джерело: складено автором на підставі [30, 32, 48, 59]

Діяльність цих органів спрямована на забезпечення стійкості енергопостачання, розвиток та модернізацію енергетичного сектору, а також сприяння енергоефективності та використанню відновлюваних джерел енергії.

Наразі державне управління енергетичною системою України базується на принципах ефективного регулювання, прозорості, підзвітності та стабільності. Акцент робиться на розвитку механізмів публічно-приватного

партнерства, вдосконаленні системи моніторингу та контролю за функціонуванням енергетичної системи, а також впровадженні міжнародних стандартів управління для досягнення ефективного та стабільного енергетичного розвитку.

Для забезпечення прозорості та підзвітності в сфері енергетики, держава активно розвиває механізми публічного моніторингу та звітності, включаючи регулярне публікування статистичних даних, звітів та аналітичних матеріалів щодо стану та перспектив розвитку енергетичної системи. Це сприяє забезпеченню широкого доступу до інформації та підвищить рівень довіри до управління енергетичним сектором.

Невід'ємною частиною ефективного управління енергетичною системою України є створення належних регуляторних та нормативних рамок. Це включає удосконалення правової бази, яка регулює функціонування енергетичної системи та взаємодію між суб'єктами. Нині беруться до уваги найкращі практики та міжнародні стандарти у цьому питанні.

Уряд України активно працює над вдосконаленням законодавства щодо підтримки відновлюваної енергії, спрямовуючи зусилля на стимулювання інвестицій та інновацій у цій сфері. Забезпечення стабільності тарифної політики, узгодження підходів до сприяння розвитку енергетичних технологій та підвищення енергоефективності також відіграє ключову роль у формуванні сприятливого середовища для розвитку відновлюваної енергетики [9].

Крім того, управління ризиками в енергетичному секторі залишається важливою складовою стратегії державного управління. Зараз вживаються заходи щодо диверсифікації енергетичних джерел та маршрутів постачання, створення ефективних механізмів протидії енергетичній залежності та монополізації ринку для досягнення енергетичної стійкості та безпеки.

Важливим аспектом ефективного державного управління в енергетичній сфері є розробка та впровадження механізмів для вирішення

конфліктів та розбіжностей між різними суб'єктами енергетичної системи. Створення медіаційних органів або арбітражних панелей служать ефективним інструментом для вирішення конфліктів шляхом діалогу та укладення компромісів.

Зміцнення міжнародного співробітництва також має велике значення для сучасного розвитку енергетичної системи України. Активна участь в міжнародних енергетичних проектах, обмін досвідом та технологіями, адаптація найкращих практик інших країн сприяють підвищенню ефективності та конкурентоспроможності українського енергетичного сектора [69].

Необхідно систематично вдосконалювати елементи ефективного державного управління через постійний моніторинг та оцінку результатів прийнятих стратегічних рішень. Проведення регулярних аудитів та аналіз ефективності діяльності енергетичної системи дозволяє вчасно виявляти проблеми та ризики, а також коригувати стратегію розвитку з урахуванням змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Загалом, для ефективного управління енергетичною системою України важливо використовувати системний та узгоджений підхід, ґрунтований на кращих національних та міжнародних практиках, заснований на прозорості та підзвітності, а також активному співробітництві з усіма зацікавленими сторонами в енергетичній сфері.

2.2. Модернізація енергетичної системи та її вплив на взаємодію бізнесу і влади

У зв'язку зі стрімким технологічним розвитком та зростанням попиту на чисту енергію, Україна активно впроваджує модернізацію своєї енергетичної системи, спрямовану на підвищення ступеня енергоефективності, розвиток відновлювальних джерел енергії та зменшення викидів парникових газів. Цей процес вже зараз став важливим завданням

для забезпечення стійкого економічного росту та енергетичної безпеки.

Згідно з останніми дослідженнями, модернізація енергетичної системи в Україні вимагає значних інвестицій та впровадження передових технологій, таких як відновлювальні джерела енергії, енергоефективні рішення та цифрові інновації. Цей процес вже сьогодні відкриває нові можливості для бізнесу, сприяючи розвитку інноваційних компаній та підприємств, що спеціалізуються на виробництві, впровадженні та підтримці сучасних енергетичних технологій.

Впровадження реформ у енергетичну систему супроводжується рядом заходів, спрямованих на активізацію співпраці між бізнесом і владою. Наразі можна спостерігати збільшення інвестиційних можливостей для підприємств, що спеціалізуються на відновлювальних джерелах енергії та енергоефективних технологіях. Уряд також працює над удосконаленням правових та регуляторних механізмів для забезпечення стійкого розвитку сектора, зберігання конкурентоспроможності національного ринку та привабливості для іноземних інвесторів [60].

Активна взаємодія між бізнесом і владою в сфері модернізації енергетичної системи стає ключовим елементом успіху для сталого розвитку енергетики в Україні. Намагання вирішувати енергетичні виклики та впровадження передових технологій ґрунтуються на взаємному продуктивному обговоренні, результативному партнерстві та інноваційному підході. Тільки через об'єднання зусиль, ефективне партнерство та використання передових технологій можна гарантувати енергетичну стійкість, екологічну безпеку та стійке економічне зростання країни.

Для успішного оновлення енергетичної системи в сучасних умовах важливо активно сприяти створенню умов для розвитку інноваційних технологій у сфері енергетики. На сьогодні це включає заохочення дослідницько-розвідувальних робіт, впровадження фіскальних стимулів для підприємств, що інвестують у чисті технології, а також спрощення процедур ліцензування та регулювання у цій сфері.

Успішна модернізація енергетичної системи потребує активного діалогу між бізнесом і владою щодо розробки та впровадження ефективних політичних стратегій. Це включає створення механізмів публічно-приватного партнерства для спільного фінансування та впровадження проектів у галузі енергетики, а також розробку правових рамок, спрямованих на стимулювання інвестицій у сектор відновлювальних джерел енергії [7].

Зважаючи на важливість енергетичної модернізації для сталого розвитку України, пропонується нижче наведена таблиця 2.3, яка конкретизує основні напрями та заходи для забезпечення успішної модернізації енергетичної системи країни:

Таблиця 2.3

Основні напрями модернізації енергетичної системи та заходи для їх реалізації

Напрями модернізації	Заходи для реалізації
Стимулювання інноваційних технологій	- Фіскальні стимули для компаній, що інвестують у дослідження та розробки енергетичних інновацій.
	- Спрощення процедур ліцензування та регулювання у сфері енергетики.
Розвиток інфраструктури	- Створення мережі зарядних станцій для електромобілів у всіх містах та на магістральних дорогах.
	- Впровадження цифрових інфраструктур для моніторингу та керування енергетичними мережами.
Створення сприятливих умов для бізнесу	- Впровадження програм субсидій та грантів для дослідницьких установ та підприємств, що займаються розробкою чистих технологій.
	- Створення консультативних органів, що об'єднують представників бізнесу, державних органів та науково-дослідних установ для координації стратегічних планів розвитку енергетичного сектору.

Джерело: складено автором

З метою стимулювання інновацій у галузі енергетики, влада розглядає можливість впровадження спеціальних програм субсидій та державних грантів для дослідницьких установ та підприємств, що займаються розробкою чистих технологій. Такі заходи можуть значно сприяти швидкому розвитку енергетичних інновацій та зменшенню викидів вуглецю.

На сучасному етапі розвитку також важливо створювати сприятливі умови для розбудови сучасних систем зберігання та розподілу енергії. Це сприятиме ефективнішому використанню виробленої енергії, забезпечить стабільне електропостачання та знизить втрати енергії під час транспортування. Для досягнення сталого розвитку енергетики важливо створити систему, що сприяє активному взаємодії між бізнесом і владою, включаючи впровадження консультативних органів для обговорення та координації стратегічних планів розвитку енергетичного сектору.

Одним із ключових аспектів подальшого розвитку енергетичної системи є впровадження цифрових технологій у керуванні та моніторингу енергетичних мереж. Використання сучасних інформаційних технологій, штучного інтелекту та систем Інтернету речей допоможе оптимізувати виробництво, передачу та споживання енергії, зменшити витрати та підвищити ефективність.

Гнучкість у впровадженні регуляторних змін та адаптація до новітніх технологій залишаються ключовими факторами для забезпечення конкурентоспроможності енергетичного сектору.

Зокрема, сьогодні важливо визначити способи підтримки розвитку малих та середніх підприємств у галузі енергетики, що сприятиме більшій конкуренції та різноманітності в цьому секторі. Створення стимулів для залучення нових учасників на ринок енергетики, зокрема, спрощення процедур ліцензування та регулювання, може сприяти появі інноваційних рішень та нових технологій (табл. 2.5).

Прогнозуючи подальший розвиток енергетичної системи, на сьогодні важливо звернути увагу на підготовку кваліфікованого персоналу для реалізації стратегічних цілей модернізації. Розвиток освітніх програм та тренінгів у сфері енергетики, а також сприяння створенню інноваційних центрів та лабораторій, допоможуть забезпечити наявність необхідних кадрів для реалізації амбіційних енергетичних проєктів.

У процесі сучасної модернізації енергетичної системи України ключове

значення має співпраця між владними структурами та підприємницьким середовищем. Ця взаємодія вимагає визначення конкретних завдань та стратегій, які сприятимуть ефективній та швидкій реалізації програми модернізації.

Таблиця 2.5

Основні напрями модернізації енергетичної системи України

Напрямок модернізації	Характеристика напрямку
Розвиток ВДЕ (відновлювальні джерела енергії)	Збільшення обсягу виробництва електроенергії з використанням сонячних, вітрових, гідроенергетичних та інших ВДЕ. Стимулювання інвестицій у цю галузь.
Енергоефективність	Впровадження технологій та практик, спрямованих на зменшення витрат енергії у виробництві та споживанні.
Модернізація інфраструктури	Розвиток сучасних систем передачі та розподілу електроенергії, розширення мережі зарядних станцій для електромобілів, впровадження цифрових інфраструктур для моніторингу та управління енергетичними мережами.
Диверсифікація джерел постачання	Зменшення залежності від імпорту енергоресурсів шляхом розвитку внутрішнього виробництва, сприяння альтернативним джерелам енергії.
Регуляторна політика	Удосконалення законодавства та створення стимулів для розвитку та впровадження нових енергетичних технологій.
Партнерство бізнесу та влади	Спільні ініціативи для фінансування та впровадження проєктів у галузі енергетики, створення правових рамок для приваблення інвестицій.

Джерело: складено автором

Загалом, модернізація енергетичної системи сьогодні має великий потенціал для стимулювання економічного зростання, забезпечення енергетичної безпеки та досягнення сталого розвитку. Продумана стратегія, активна взаємодія між бізнесом і владою та впровадження сучасних технологій лишаються ключовими факторами для досягнення успіху в цій сфері.

В умовах геополітичних та економічних турбулентностей, набуває все більшого значення енергетична незалежність. Це підкреслює необхідність диверсифікації джерел енергопостачання та зменшення залежності від імпорту енергоресурсів.

Враховуючи важливість актуальних заходів з модернізації енергетичної системи для економіки та суспільства, важливо аналізувати чинники, що впливають на цей процес. У таблиці 2.6 представлено основні фактори, які

визначають ефективність поточних заходів з модернізації енергетичної системи та їх вплив на економіку та суспільство. Ці фактори слід брати до уваги при розробці стратегії розвитку енергетичного сектору.

Таблиця 2.6

Фактори впливу модернізації енергетичної системи на економіку та суспільство

Фактор впливу	Характеристика фактору
Створення робочих місць	Розширення галузей, пов'язаних з виробництвом та експлуатацією ВДЕ, енергоефективністю, інфраструктурою. Зменшення безробіття.
Залучення інвестицій	Інвестиції в модернізацію енергетичної системи стимулюють економічний розвиток та підвищують конкурентоспроможність країни.
Забезпечення сталого розвитку	Зменшення викидів парникових газів, збільшення використання чистих джерел енергії сприяє збереженню навколишнього середовища.
Забезпечення енергетичної безпеки	Зменшення залежності від імпорту енергоресурсів та ризиків забезпечує стабільність постачання енергії та надійність системи.
Покращення якості життя громадян	Зменшення витрат на комунальні послуги завдяки енергоефективності, доступ до чистої енергії та зниження рівня забруднення довкілля.

Джерело: складено автором

Здійснення стратегій модернізації енергетичної системи в наш час вимагає широкого взаємодії та партнерства між урядом, бізнесом, науковими установами та громадськістю. Саме зараз, завдяки спільним зусиллям, можна досягти ефективного впровадження нових технологій, оптимізації енергоефективності та створення стабільної та конкурентоспроможної енергетичної системи.

Особливу важливість енергетичний сектор має для економіки та добробуту країни. Уряд повинен визнати значний внесок бізнесу у розвиток енергетики. Підтримка підприємницької активності, створення стимулів для інвестицій та утворення сприятливих умов для розробки нових технологій є важливими завданнями урядових структур для забезпечення стабільного та ефективного розвитку енергетичного сектору України.

2.3. Енергетична стратегія України до 2035 року та її вплив на відносини між бізнесом і владою

Енергетична стратегія України до 2035 року є ключовим документом, який визначає основні напрями розвитку енергетичної системи країни. Цей стратегічний документ передбачає комплексні заходи щодо диверсифікації енергетичних джерел, підвищення енергоефективності, розвитку відновлювальних джерел енергії, а також покращення конкурентоспроможності енергетичного сектору.

Однією з основних стратегічних цілей є зниження залежності від імпорту енергоресурсів та розвиток власних енергетичних потенціалів. Це відкриває нові можливості для розвитку внутрішнього бізнесу, зокрема для компаній, що займаються видобутком та переробкою енергетичних ресурсів.

За стратегією уряд України планує впровадження комплексних заходів з підвищення енергоефективності та зменшення енерговитрат у всіх галузях економіки. Це сприятиме зниженню витрат підприємств та покращенню їх конкурентоспроможності на міжнародному ринку [16].

Прогнози щодо впливу енергетичної стратегії на відносини між бізнесом і владою вказують на можливість створення сприятливого інвестиційного клімату для бізнесу в енергетичній сфері. Ініціативи щодо стимулювання внутрішнього виробництва енергії та розвитку відновлювальних джерел енергії можуть сприяти залученню іноземних інвестицій та технологій.

З іншого боку, реалізація енергетичної стратегії потребує активної взаємодії між бізнесом та владою. Створення сприятливих умов для інвестицій, спрощення процедур ліцензування та регулювання, а також забезпечення стабільності законодавства є критично важливими кроками.

Крім того, енергетична стратегія відкриває нові перспективи для розвитку малого та середнього бізнесу в галузі енергоефективності та відновлювальних джерел енергії. За сприятливих умов, ці сектори можуть стати важливими джерелами зростання та розвитку для місцевої економіки.

Основні пункти та зв'язки між бізнесом і владою в контексті енергетичної стратегії України до 2035 року наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Основні пункти та зв'язки між бізнесом і владою в контексті енергетичної стратегії України до 2035 року

Пункт/Елемент	Опис	Зв'язок з бізнесом	Зв'язок з владою
Відновлювана енергія	Збільшення обсягів виробництва та використання енергії з відновлюваних джерел.	Залучення інвестицій у вітро- та сонячні електростанції, розвиток виробництва обладнання.	Розробка стимулів для бізнесу в області відновлюваної енергетики, підтримка проєктів.
Енергоефективність	Впровадження технологій та практик для зменшення витрат енергоресурсів у всіх секторах.	Розвиток ринку енергоефективних технологій, консалтингові послуги в галузі енергоефективності.	Утворення стандартів та нормативів, підтримка програм енергоефективності для підприємств.
Декарбонізація	Зменшення викидів парникових газів та перехід до низьковуглецевих технологій.	Інвестиції у виробництво та впровадження зелених технологій, розвиток електротранспорту.	Розробка та впровадження законодавства щодо декарбонізації, встановлення викидних лімітів.
Енергетична інфраструктура	Розбудова та модернізація енергетичної мережі, зокрема сучасних схем передачі та зберігання енергії.	Інвестиції в інфраструктуру, розробка та експлуатація сховищ енергії, сонячні та вітрові парки.	Розробка та впровадження стратегічних планів розвитку енергетичної інфраструктури.

Джерело: складено автором на підставі [18, 44]

Енергетична стратегія України до 2035 року має також значний потенціал для покращення співпраці між бізнесом і владою в контексті впровадження енергетичних проєктів та програм. Попередній досвід свідчить про те, що ефективне партнерство між державними структурами та приватним сектором може значно прискорити реалізацію ключових ініціатив, спрямованих на модернізацію енергетичної інфраструктури, впровадження новітніх технологій та забезпечення сталого енергетичного розвитку [18].

Зокрема, прогнозується, що державні структури будуть активно сприяти приватному сектору шляхом створення спеціальних програм підтримки, інвестиційних стимулів та фінансових механізмів. Це може включати надання податкових пільг та знижок для компаній, що впроваджують енергоефективні технології, а також спрощення процедур ліцензування та отримання дозволів для енергетичних проєктів.

Водночас бізнес-структури мають готуватися до впровадження інноваційних рішень та забезпечувати високі стандарти енергоефективності та сталого розвитку. Розширення співпраці з державними структурами щодо впровадження енергозберігаючих технологій та заходів також може допомогти підвищити конкурентоспроможність та рентабельність бізнесу в енергетичному секторі.

Енергетична стратегія України до 2035 року передбачає активну співпрацю між бізнесом та владою для досягнення спільних цілей щодо сталого розвитку енергетичного сектору [18]. Нижче представлено основні аспекти цієї співпраці, включаючи підтримку енергоефективності, розвиток відновлювальних джерел енергії, інвестиції в інновації, фінансову підтримку та спрощення регуляцій для енергетичних проєктів(табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Перспективи та спільні ініціативи бізнесу та влади в рамках енергетичної стратегії України до 2035 року

Аспекти співпраці	Характеристика спільних ініціатив
Підтримка енергоефективності	Розвиток ініціатив щодо зменшення споживання енергії та викидів CO ₂ .
Розвиток відновлювальних джерел	Сприяння використанню сонячних, вітрових та гідроенергетичних технологій.
Інвестиції в інновації	Залучення інвестицій для впровадження новітніх технологій в енергетиці.
Фінансова підтримка	Надання фінансових стимулів для підприємств, що впроваджують інновації.
Спрощення регуляцій	Вдосконалення процедур ліцензування та дозволів для енергетичних проєктів.

Продовження енергетичної стратегії України до 2035 року передбачає

впровадження інноваційних технологій та вдосконалення енергетичної інфраструктури з метою забезпечення сталого енергетичного розвитку країни. Розвиток енергетичного сектору націлено на досягнення екологічної стійкості та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

Зростання популярності відновлювальних джерел енергії, таких як сонячна, вітрова та гідроенергетика, відкриває нові можливості для розвитку бізнесу в енергетичній сфері. Інвестиції в сучасні технології виробництва та використання відновлювальних джерел енергії сприятимуть зниженню шкідливих викидів та зниженню витрат на енергію для споживачів.

Очікується, що влада сприятиме створенню сприятливих умов для розвитку відновлювальної енергетики шляхом розробки стимулюючих програм та спрощення процедур для вступу на ринок відновлювальної енергетики. Це може сприяти розвитку малих та середніх підприємств та залученню іноземних інвесторів для розвитку відновлювальних джерел енергії в Україні.

Бізнес-структури в енергетичній сфері також активно впроваджуватимуть програми з енергоефективності та зменшення викидів вуглецю, що сприятиме покращенню їх репутації та співпраці з державними органами для отримання підтримки та фінансових інвестицій для енергоефективних проектів.

Уряд України зосереджує свою увагу на впровадженні інноваційних технологій та модернізації енергетичної інфраструктури з метою забезпечення сталого розвитку країни. Розвиток сфери відновлювальної енергетики стає однією з головних пріоритетних сфер, що сприятиме зниженню негативного впливу на довкілля та забезпечить екологічну стійкість.

Залучення інвестицій у відновлювальні джерела енергії, такі як сонячна, вітрова та гідроенергетика, відкриває нові можливості для бізнесу в енергетичній сфері. Це сприятиме зниженню шкідливих викидів та допоможе знизити витрати на енергію для споживачів.

Плани влади створити сприятливі умови для розвитку відновлювальної енергетики передбачають заходи, спрямовані на стимулювання малих та

середніх підприємств у цій сфері. Розробка програм підтримки та спрощення процедур вступу на ринок відновлювальної енергетики є важливим кроком у цьому напрямку (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Заходи щодо впровадження енергетичної стратегії України

№	Заходи	Мета впровадження	Відповідальний орган чи структура
1	Розвиток сонячної енергетики	Збільшення частки відновлювальних джерел енергії в загальній виробництві електроенергії.	Міністерство енергетики України
2	Модернізація енергоефективних технологій	Зменшення споживання енергії та зниження викидів парникових газів.	Державна служба енергозбереження України
3	Розвиток вітрової енергетики	Збільшення диверсифікації джерел виробництва електроенергії та зменшення залежності від імпорту.	Міністерство енергетики України, Національна комісія з питань енергетики та електрифікації України
4	Сприяння розвитку електромобільності	Зменшення використання традиційних паливних, покращення якості повітря та зменшення викидів CO ₂ .	Міністерство інфраструктури України
5	Впровадження сучасних технологій у сфері теплопостачання	Збільшення енергоефективності та покращення надійності систем теплопостачання.	Міністерство регіонального розвитку України, Міністерство житлово-комунального господарства України

Джерело: складено автором

Підприємства в енергетичній сфері активно впроваджують програми з енергоефективності та зменшення викидів вуглецю, що допомагає підвищити їх репутацію та сприяє співпраці з державними органами для отримання підтримки та фінансових інвестицій для енергоефективних проектів.

Цей напрямок розвитку енергетичного сектору не лише допомагає забезпечити стале енергетичне забезпечення, а й відкриває нові можливості для інновацій та розвитку нових технологій. Для бізнесу це створює перспективи для розширення ринків, запровадження нових продуктів та послуг, а також забезпечує більш екологічно орієнтований образ підприємства.

Крім того, співпраця з урядом у цьому контексті дозволяє бізнесу

активніше впливати на формування політики в енергетичній галузі та сприяє створенню сприятливих умов для інвестицій та розвитку нових технологій. Це стимулює конкуренцію на ринку та сприяє підвищенню економічної активності.

При цьому, важливо забезпечити прозорість і ефективність управління енергетичними проектами, а також підтримку для розвитку інфраструктури відновлювальної енергетики. Це сприятиме залученню нових інвестицій та розширенню можливостей для бізнесу у сфері енергетики, що, в свою чергу, сприятиме зростанню економіки країни та підвищенню життєвого рівня громадян.

Висновки до розділу 2

1. Державне управління енергетичною системою України, представлене Міністерством енергетики, Національною комісією з регулювання енергетики та комунальних послуг, Держпідприємством «НАЕК «Енергоатом» та ПАТ «Національна енергетична компанія «Укренерго», спрямоване на забезпечення енергетичної безпеки та ефективного використання ресурсів, включаючи розвиток відновлювальних джерел енергії. Для досягнення цих цілей необхідність постійного моніторингу, співпраці з міжнародними партнерами та впровадження сучасних технологій. Створення сприятливих умов для іноземних інвесторів, спрощення законодавства та забезпечення прозорості правового середовища є важливими факторами для підвищення конкурентоспроможності сектору. Врахування геополітичних реалій та розвиток партнерських відносин на світовому енергетичному ринку також є ключовими аспектами. Управління ризиками та забезпечення прозорості і підзвітності через регуляторні та нормативні рамки, врахування міжнародних стандартів, є важливими складовими ефективного державного управління. Посилення міжнародного співробітництва буде сприяти розвитку українського енергетичного сектора та підвищить його конкурентоспроможність у глобальному масштабі.

2. Модернізація енергетичної системи в Україні представляє собою складний процес, що вимагає впровадження новітніх технологій, підвищення енергоефективності та розвитку відновлювальних джерел енергії. На фоні перспективного розвитку сонячної та вітрової енергетики у країні, важливо забезпечити ефективну співпрацю між бізнесом та владою. Цей процес включає створення сприятливого інвестиційного клімату, регулювання ринку енергії та вирішення соціальних викликів, зокрема втрат робочих місць у вугільній галузі. Успішна модернізація енергетики передбачає взаємодію та партнерство між сектором бізнесу та владою, що сприятиме сталому розвитку, збереженню конкурентоспроможності та зниженню впливу на навколишнє середовище.

3. Енергетична стратегія України до 2035 року спрямована на зменшення залежності від імпорту та розвиток внутрішніх енергетичних ресурсів. Реалізація стратегії відкриває можливості для бізнесу, особливо для компаній, що працюють у видобутку та переробці енергетичних ресурсів.

Створення сприятливого інвестиційного клімату, спрощення ліцензування та активна взаємодія між бізнесом і владою є ключовими для успішної реалізації стратегії. Прогнозується, що спеціальні програми, податкові пільги та інші стимули сприятимуть розвитку енергоефективності та відновлювальних джерел енергії.

Розвиток малого та середнього бізнесу в енергетичній сфері є важливим фактором для місцевої економіки, а сприяння держави через програми підтримки та спрощення процедур є ключовим для їхнього зростання.

Зростання популярності відновлювальних джерел енергії відкриває нові можливості для бізнесу та сприяє зменшенню негативного впливу на довкілля. Інвестиції в інноваційні технології та їх впровадження є важливим кроком у напрямку сталого розвитку енергетичного сектору.

Загалом, співпраця між бізнесом та владою, активне впровадження енергоефективних технологій та розвиток відновлювальних джерел енергії визначають перспективний шлях для сталого розвитку українського енергетичного сектору.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕСУ ТА ВЛАДИ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СИСТЕМІ

3.1. Технологічний розвиток і трансформація взаємодії бізнесу і влади в енергетичній системі

Технологічний розвиток та трансформація взаємодії між бізнесом і владою є ключовими факторами в енергетичній системі сучасного світу. В умовах постійної зміни кліматичних умов та загрози екологічного кризи, перехід до сталої та відновлювальної енергетики стає важливим завданням для багатьох країн. Україна в цьому контексті не є винятком.

Сучасний енергетичний сектор у світі переживає значні зміни, спрямовані на забезпечення сталого розвитку та зниження негативного впливу на навколишнє середовище. Інноваційні технології відіграють ключову роль у цьому процесі. Україна визнала важливість впровадження сучасних рішень у сфері виробництва та споживання енергії, щоб підвищити рівень енергоефективності та зменшити викиди парникових газів.

Однією з головних тенденцій є зростання популярності відновлювальних джерел енергії, таких як сонячна, вітрова та гідроенергетика. Ці джерела надають змогу отримувати енергію, не шкодячи довкіллю, та відкривають нові можливості для розвитку бізнесу в енергетичній сфері. В Україні активно розвиваються проекти з використання сонячних панелей та вітряних турбін, що сприяє зменшенню екологічного відбитку енергетичного виробництва [27].

Помітною є також цифрова трансформація енергетичної системи. Впровадження сучасних інформаційних технологій, систем керування, та «розумних» мереж дозволяє забезпечити більшу ефективність та надійність постачання електроенергії, а також розвивати нові сервіси для споживачів. Це робить можливим активну участь бізнесу у сфері розробки та

впровадження цифрових рішень в енергетиці.

Здійснення енергетичних реформ та модернізація сектору передбачає активну взаємодію між бізнесом і владою. Влада в Україні сприяє розвитку відновлювальної енергетики шляхом створення сприятливих умов для інвестицій у цей сектор. Розробка стимулюючих програм та спрощення процедур для вступу на ринок відновлювальної енергетики є важливими кроками у цьому напрямку. Ця співпраця відкриває нові можливості для малих та середніх підприємств, а також іноземних інвесторів.

Бізнес-структури в енергетичній сфері активно впроваджують програми з енергоефективності та зменшення викидів вуглецю. Це сприяє покращенню їх репутації та співпраці з державними органами для отримання підтримки та фінансових інвестицій для енергоефективних проєктів.

Зіставлення інноваційних технологій і партнерства між бізнесом і владою в енергетичній системі роблять можливим зростання сталості та конкурентоспроможності енергетичного сектору України, відповідаючи сучасним вимогам сталого розвитку та екологічної безпеки.

На тлі стрімкого технологічного прогресу та розвитку відновлювальних джерел енергії, в Україні спостерігається значний інтерес до інтеграції новітніх технологій у енергетичну систему. Цей напрямок розвитку відображається в стратегічних планах держави, спрямованих на зменшення впливу на довкілля та забезпечення енергетичної безпеки. Підтримка розвитку відновлювальних джерел енергії та енергоефективних технологій відіграє важливу роль у досягненні цих стратегічних цілей.

Набуття цифрових технологій також суттєво змінює енергетичну галузь, сприяючи збільшенню ефективності управління енергетичними мережами, впровадженню енергоменеджменту та забезпеченню підвищеної енергетичної безпеки. Водночас, це вимагає нових підходів до управління та регулювання в енергетичній сфері, зокрема через створення інноваційних правових рамок та нормативно-правового середовища.

Разом з тим, виникає необхідність у посиленні співпраці між бізнесом

та владою з метою сприяння впровадженню новітніх технологій та створенню сприятливих умов для розвитку енергетичного сектору. Ефективна взаємодія вимагає розробки механізмів публічно-приватного партнерства, сприяння інвестиційним ініціативам та створення сприятливого інвестиційного клімату для бізнесу у сфері енергетики [59].

У контексті цих трансформацій варто враховувати також соціальні аспекти енергетичної політики, зокрема забезпечення доступності енергії для населення та розвитку програм підтримки для уразливих верств суспільства. Це вимагає впровадження соціально відповідальних підходів до формування тарифів, стимулювання енергоефективного споживання та забезпечення соціальної справедливості у сфері енергетики.

У зв'язку зі зростаючою важливістю відновлювальних джерел енергії та цифрових технологій, розвиток енергетичного сектору стає стратегічним напрямком для України. Інтеграція новітніх технологій у сфері енергетики має потенціал прискорити досягнення цілей сталого розвитку та сприяти зниженню впливу на довкілля [59].

Поглиблення співпраці між бізнесом та владою є ключовим елементом забезпечення ефективного впровадження новітніх технологій в енергетичну систему. Публічно-приватні партнерства, інвестиційні ініціативи та створення сприятливого інвестиційного клімату можуть стати критичними для підтримки цього процесу.

Окрім того, забезпечення доступності енергії для населення та захисту уразливих верств суспільства є важливими соціальними аспектами енергетичної політики. Необхідно забезпечити енергоефективне споживання та впровадження соціально відповідальних підходів до формування тарифів з метою підтримки соціальної справедливості у сфері енергетики.

В таблиці 3.1 представлено можливі напрями та аспекти розвитку енергетичного сектору України, а також ключові моменти співпраці між бізнесом та владою для досягнення цих цілей.

Можливі напрями та аспекти розвитку енергетичного сектору України

№	Напрями дій	Характеристика напрямів та аспектів
1	Створення сприятливого регуляторного середовища	Розроблення та впровадження законодавчих актів та політик для стимулювання інвестицій у енергетичні технології.
2	Формування партнерських підходів до реалізації проектів	Спільне планування та впровадження проектів, спрямованих на модернізацію енергетичної інфраструктури та розвиток нових джерел енергії.
3	Стимулювання інновацій та досліджень у сфері енергетики	Надання підтримки стартапам та інноваційним проектам, що сприяють енергоефективності та використанню відновлювальних джерел енергії.
4	Розвиток експортного потенціалу у сфері енергетики	Сприяння розвитку експортних можливостей української енергетичної галузі через співпрацю з міжнародними партнерами та розвиток торговельних зв'язків.
5	Підтримка соціально вразливих шарів населення	Реалізація соціальних програм для підвищення доступності енергії та забезпечення соціальної справедливості в енергетичному секторі.
6	Розширення міжнародної співпраці	Розвиток партнерських зв'язків з іншими країнами для обміну технологіями, досвідом та ресурсами у сфері енергетики.

Джерело: складено автором

Ці аспекти підтримки енергетичного сектору України включають створення сприятливих умов для інвестицій та інновацій, забезпечення соціальної справедливості та розвиток міжнародних партнерств, що сприятиме стійкому енергозабезпеченню та сталому розвитку країни.

Досягнення цих цілей вимагає інтегрованого підходу до розвитку енергетичного сектору, який охоплює технологічний розвиток, створення ефективних механізмів управління та регулювання, а також забезпечення соціальної справедливості у використанні енергетичних ресурсів.

Технологічний розвиток у сфері енергетики також відкриває шлях до ефективного управління енергетичними мережами та прискорює впровадження енергоменеджменту. Впровадження цифрових інструментів дозволяє ефективно контролювати споживання енергії та оптимізувати роботу енергетичних систем для забезпечення енергетичної стійкості.

Одночасно з цим, важливо забезпечити створення сприятливого середовища для інновацій та новаторських технологій у енергетичній сфері.

Це може включати спрощення процедур вступу на ринок, стимулювання досліджень та розвитку, а також підтримку стартапів у галузі енергетики.

У зв'язку зі зростаючою складністю енергетичних систем і вимогами до енергетичної ефективності, необхідно також розвивати нові механізми регулювання, які враховуватимуть специфіку цифрових технологій та відновлювальних джерел енергії. Це може включати в себе створення гнучких нормативних рамок, що сприятимуть інтеграції нових технологій у виробництво енергії та забезпеченню енергетичної безпеки країни.

Всі ці аспекти вимагають широкого діалогу між бізнесом, урядом, академічними установами та громадськістю з метою спільного визначення стратегічних напрямків розвитку енергетичної системи, забезпечення ефективного впровадження технологічних рішень та забезпечення сталого розвитку суспільства в цілому.

Уряд повинен створити прозоре та привабливе інвестиційне середовище, що би сприяло залученню приватних інвестицій у галузь енергетики. Це може включати в себе забезпечення стабільності правових умов та гарантування відкритості для іноземних інвесторів.

Публічно-приватне партнерство також дозволяє спільно фінансувати та впроваджувати проекти, спрямовані на розвиток відновлювальних джерел енергії, підвищення енергоефективності та модернізацію енергетичної інфраструктури [64].

Однак успішна реалізація таких партнерств вимагає ефективного управління та моніторингу проектів, а також створення механізмів для розв'язання можливих конфліктів і забезпечення дотримання екологічних та соціальних стандартів.

Крім того, важливо враховувати соціальні аспекти технологічного розвитку в енергетиці. Забезпечення доступності енергії для всіх верств населення, включаючи уразливі групи суспільства, є надзвичайно важливим завданням. Це може включати в себе розробку програм підтримки для малозабезпечених громадян, стимулювання енергоефективного споживання

та зниження витрат на енергію.

Для створення прозорого та привабливого інвестиційного середовища уряду необхідно активно співпрацювати з бізнесом та іншими зацікавленими сторонами. Важливо створити умови, які сприятимуть залученню приватних інвестицій у галузь енергетики, зокрема шляхом створення сприятливих податкових умов, спрощення бюрократичних процедур та надання гарантій щодо захисту прав власності.

Щоб забезпечити ефективне управління проектами публічно-приватного партнерства, необхідно визначити чіткі механізми моніторингу та оцінки результативності проектів. Регулярні звіти та огляди можуть допомогти вчасно виявляти можливі проблеми та шляхи їх вирішення.

Врахування екологічних та соціальних стандартів є необхідною передумовою для забезпечення сталого та відповідального розвитку в енергетичній сфері. Важливо встановити ефективні механізми контролю за дотриманням цих стандартів та вжити заходів для запобігання будь-якого можливого негативного впливу на довкілля та суспільство.

Розвиток програм підтримки для малозабезпечених громадян та уразливих груп суспільства в енергетичній сфері є ключовим елементом соціально відповідального підходу. Це може включати в себе розробку програм енергоефективності та надання пільгових тарифів для населення з низьким рівнем доходів, забезпечуючи доступність енергії для всіх верств суспільства.

Крім того, важливо забезпечити широке впровадження програм енергоефективності в житловому секторі та промисловості. Це може включати в собі стимулювання використання енергоефективних технологій, проведення енергетичного аудиту та надання консультаційних послуг для підприємств і населення з метою зменшення витрат на енергію [71].

Особливу увагу слід приділити розвитку інноваційних технологій, спрямованих на забезпечення сталого енергетичного розвитку. Це може включати в собі дослідження та впровадження новітніх технологій в області енергозбереження, використання відновлювальних джерел енергії та

розвитку сучасних систем управління енергетичними мережами.

У планах розвитку енергетичної системи варто враховувати потреби майбутнього, зокрема шляхом сприяння дослідженням і впровадженню інноваційних рішень у сфері енергетики, таких як зберігання енергії, розумні мережі та децентралізовані системи енергопостачання.

Забезпечення прозорості та відкритості в прийнятті рішень в енергетичному секторі є важливою передумовою для підтримки довіри громадськості та зацікавлених сторін. Регулярна інформаційна звітність, консультації з громадськістю та врахування думки експертів можуть сприяти більш ефективному управлінню енергетичним сектором.

Загальна мета такого підходу полягає в тому, щоб забезпечити стале зростання енергетичної системи, зменшити негативний вплив на довкілля та забезпечити доступність та ефективне використання енергії для всіх верств суспільства.

Усе вищеописане свідчить про необхідність інтеграції новітніх технологій, створення прозорого і привабливого інвестиційного середовища, а також розвиток партнерства між бізнесом та владою для досягнення стратегічних цілей в енергетичній сфері. Розвиток енергетичної системи повинен відповідати вимогам сталого розвитку та сприяти зниженню впливу на довкілля, забезпечуючи ефективне та доступне енергопостачання.

3.2. Зміна взаємовідносин між бізнесом і владою під час війни

Російсько-українська війна, що розпочалася в 2014 році, суттєво вплинула на внутрішню та зовнішню політику України, спричинивши складні виклики та трансформації у взаємодії між бізнесом та владою, як національною, так і міжнародною.

В контексті модернізації енергетичної системи України, російсько-українська війна призвела до суттєвих змін в економіці та бізнес-

середовищі. Зміна геополітичної ситуації та анексія Криму росією призвели до втрати важливих ринків для українських підприємств. Воєнний конфлікт на сході України призвів до значного зниження економічної активності та обмеження доступу до ресурсів у регіоні.

Бізнес сфера, яка значною мірою залежала від співпраці з російськими партнерами, стикається з серйозними викликами. Санкції, введені Заходом проти Росії, також значно вплинули на економіку України та міжнародну торгівлю. Підприємства втратили ринки збуту та стикаються з обмеженнями на фінансування та інвестиції.

Взаємовідносини між бізнесом та владою в умовах війни та модернізації енергетичної системи включають в себе пошук нових ринків та можливостей для компенсації втрат, а також активну участь у антикризових заходах. Підприємства шукають спільні проекти з державою для забезпечення сталості економічного розвитку та робочих місць. Важливою частиною такої співпраці є діалог між бізнесом та владою у розробці стратегій та заходів для підтримки економіки в умовах конфлікту.

Одночасно, для запобігання корупції та зловживанням, важливо забезпечити прозоре та відкрите управління в економіці. Створення ефективної системи регулювання та дотримання законів необхідно для залучення інвестицій та підтримки бізнесу.

Українська влада, у свою чергу, повинна виконувати свої зобов'язання перед бізнесом, забезпечуючи стабільність та прозорість у законодавстві, заохочуючи інвестиції та надаючи підтримку в умовах геополітичних викликів.

У відповідь на російську агресію та воєнний конфлікт, Україна активно розширює свої торговельні зв'язки з іншими країнами та регіонами, диверсифікує свої економічні зв'язки та шукає нові ринки збуту для своїх продуктів. Зміна геополітичного контексту вимагає прискорення процесу модернізації та переорієнтації української енергетичної системи, а також створення сприятливих умов для розвитку експортного потенціалу країни (табл. 3.2).

**Взаємовідносини між бізнесом і владою в умовах війни під час
модернізації енергетичної системи України**

№	Аспекти взаємодії	Характеристика аспектів
1	Забезпечення енергетичної безпеки	Влада та бізнес повинні спільно працювати над забезпеченням енергетичної безпеки країни, включаючи заходи щодо захисту енергетичної інфраструктури від можливих загроз.
2	Фінансування та інвестиції	Влада може надавати фінансову підтримку та створювати інвестиційні програми для підтримки бізнесу в модернізації енергетичної інфраструктури.
3	Регуляторна політика	Спільна розробка та впровадження регуляторних політик, спрямованих на стимулювання модернізації та використання енергоефективних технологій.
4	Інноваційні рішення	Партнерство в розробці та впровадженні інноваційних технологій, які можуть поліпшити ефективність та стійкість енергетичної системи.
5	Сприяння участі громадськості	Залучення громадськості у процес прийняття стратегічних рішень та реалізації проектів, спрямованих на модернізацію енергетичної системи.
6	Соціально-економічна відповідальність	Реалізація заходів, спрямованих на зменшення соціальних та економічних наслідків війни, зокрема, забезпечення енергетичної доступності для всіх верств населення.

Джерело: складено автором

Українська влада впроваджує реформи, спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату, зниження бюрократичних бар'єрів та сприяння підприємницькій ініціативі. Застосування прозорих та прогресивних законодавчих механізмів стимулює довіру до українського бізнес-середовища та привертає нові інвестиції.

Нові умови розвитку економіки вимагають ефективного партнерства між державою та бізнесом, спрямованого на спільне розроблення стратегій та заходів для подолання економічних труднощів, що виникли внаслідок військового конфлікту. Це сприятиме підтримці підприємств та збереженню робочих місць, що є важливим чинником для соціально-економічної стабільності країни [4].

Тим не менш, на шляху до відновлення економічного розвитку важливо уникати корупції та недобросовісної конкуренції, а також забезпечити дотримання прозорих стандартів управління та регулювання, що стане основою

для залучення нових інвестицій та підтримки підприємницького духу в Україні.

Зміна взаємовідносин між бізнесом і владою в умовах російсько-українського конфлікту стала насущною не лише для забезпечення економічної стабільності, але і для збереження суверенітету та незалежності України. Бізнес відіграє важливу роль у процесі відновлення та розвитку країни, а влада повинна створити сприятливі умови для цього. Прозоре та ефективне взаємодія між цими двома суб'єктами господарювання є ключовим чинником у подоланні викликів, які виникли через воєнний конфлікт та зміну геополітичної ситуації.

Перехід до відновлення та модернізації української економіки вимагає від бізнесу і влади спільних зусиль, впровадження стандартів прозорого управління та створення сприятливого інвестиційного середовища. Крім того, необхідно активно розвивати діалог між представниками бізнесу та державними органами для розробки і реалізації стратегій та заходів, спрямованих на підтримку економіки країни.

Прозорість, стабільність і дотримання правових норм у бізнес-середовищі є фундаментальними для залучення нових інвестицій та збереження довіри бізнес-спільноти. Такі заходи сприятимуть економічному відновленню та розвитку України в умовах геополітичних викликів, які стали реалістичною частиною сучасної дійсності.

Подолання економічних труднощів внаслідок конфлікту вимагає комплексу заходів, спрямованих на підтримку бізнесу та створення сприятливих умов для його розвитку, зокрема в енергетичній системі України. Для досягнення цього можлива реалізація таких заходів:

Одночасно важливо забезпечити відкритий та прозорий діалог між бізнесом і владою у сфері енергетики, щоб враховувати потреби та пропозиції бізнес-спільноти у процесі прийняття стратегічних рішень. Це дозволить визначити пріоритети розвитку, які враховуватимуть потенційні можливості та виклики для модернізації енергетичної системи в умовах геополітичних труднощів (табл. 3.3).

Стратегічні аспекти модернізації енергетичної системи України

№	Напрями дій	Характеристика напрямів
1	Спрощення процедур для ведення бізнесу	- Спрощення та оптимізація адміністративних та бюрократичних процедур для підприємств.
		- Зменшення бюрократичних бар'єрів для реалізації енергетичних проектів.
2	Фінансова підтримка та інвестиції	- Надання фінансової підтримки енергетичним компаніям для здійснення необхідних інвестицій.
		- Створення інвестиційних програм та стимулів для модернізації енергетичної інфраструктури.
3	Регуляторна політика	- Розроблення та впровадження регуляторних політик, спрямованих на стимулювання модернізації та використання енергоефективних технологій.
		- Забезпечення прозорості та стабільності у сфері регулювання енергетики.
4	Інноваційні рішення в енергетичній системі	- Підтримка досліджень та розвитку інновацій в галузі енергетики.
		- Сприяння впровадженню новітніх технологій для підвищення ефективності та стійкості енергетичної системи.
5	Сприяння малому бізнесу та підприємцям	- Розробка та реалізація програм підтримки для малого бізнесу в енергетичній сфері.
		- Забезпечення доступу до фінансових ресурсів та консультацій для малих підприємств.
6	Сприяння соціально-економічній стабільності	- Реалізація соціальних програм та заходів підтримки для населення, особливо уразливих груп.
		- Забезпечення доступності енергії для всіх верств населення в умовах економічних труднощів.
7	Розвиток інновацій та міжнародна співпраця	- Інвестування у науково-дослідну діяльність та розвиток технологічних інкубаторів.
		- Активізація міжнародної співпраці для залучення інвестицій та технологій у енергетичний сектор.
8	Моніторинг та оцінка ефективності	- Розроблення ефективного механізму моніторингу та оцінки результативності впроваджених заходів.
		- Вчасне виявлення проблем та коригування стратегій розвитку для максимізації позитивного впливу на економіку країни.

Джерело: складено автором

Необхідно також розвивати програми підтримки для підприємців та малого бізнесу в енергетичному секторі, щоб забезпечити їхню стійкість та конкурентоспроможність в умовах економічних викликів. Це може включати фінансову підтримку, консультаційні послуги, а також доступ до ринків та ресурсів, необхідних для розвитку енергетичних підприємств.

Збереження соціально-економічної стабільності в умовах геополітичних небезпек також вимагає реалізації соціальних програм та заходів підтримки для населення, яке стало уразливим через економічні труднощі в енергетичному секторі. Такі програми можуть включати соціальні послуги, забезпечення доступу до освіти та охорони здоров'я, а також програми зайнятості та підтримки для малозабезпечених верств населення.

Для забезпечення стійкого економічного розвитку в умовах геополітичних викликів також необхідно активізувати зусилля з розвитку інноваційних галузей та технологій в енергетичній системі. Це може стати ключовим фактором у підтримці конкурентоспроможності українського бізнесу на міжнародному ринку енергетики. Важливо інвестувати в науково-дослідну діяльність, розвивати технологічні інкубатори та сприяти розвитку інноваційних енергетичних стартапів.

Алгоритм стратегії модернізації енергетичної системи України може виглядати наступним чином (рис. 3.1).

У той же час, важливо продовжувати співпрацю з міжнародними партнерами та організаціями для залучення додаткових інвестицій та експертної підтримки в енергетичній системі. Такі партнерства можуть сприяти впровадженню міжнародних стандартів управління та підвищенню конкурентоспроможності українського бізнесу в енергетичному секторі [8].

Одночасно з цим, важливо забезпечити ефективний механізм моніторингу та оцінки ефективності заходів, що впроваджуються в енергетичній системі, щоб вчасно виявляти проблеми та коригувати стратегії розвитку. Це дозволить ефективніше використовувати ресурси та максимізувати позитивний вплив на економіку країни в енергетичному вимірі.

Напрями розвитку інновацій можуть включати в себе впровадження сучасних технологій виробництва, автоматизацію процесів, використання штучного інтелекту та розширення дослідницьких програм у сфері енергетики та екології.

Рис. 3.1. Запропонований алгоритм стратегії модернізації енергетичної системи України

Це сприятиме підвищенню продуктивності та ефективності усіх галузей економіки, що має потенціал для збільшення конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

У той же час, співпраця з міжнародними партнерами може допомогти не лише залучити додаткові інвестиції, а й сприяти обміну найкращими практиками та досвідом. Це може включати в себе підтримку професійного навчання та розвитку людських ресурсів, що сприятиме підвищенню кваліфікації працівників та підвищенню рівня технологічного розвитку в країні.

Ефективний механізм моніторингу та оцінки дозволить вчасно виявляти проблемні сфери та вдосконалювати стратегії розвитку. Це може бути реалізовано через створення спеціалізованих аналітичних центрів, що забезпечать систематичний аналіз економічних тенденцій та ефективність впроваджуваних заходів. Такий підхід дозволить уникнути зайвих витрат та спрямувати ресурси на найбільш перспективні напрями розвитку.

Загальний акцент на інновації та ефективний управлінський підхід допоможе Україні впевнено просуватися вперед у глобальній економіці та зміцнити свою позицію як сильного учасника на міжнародному ринку.

3.3. Підвищення енергетичної безпеки як основна мета взаємодії бізнесу і влади

В контексті сучасних глобальних викликів та нестабільності на енергетичних ринках підвищення енергетичної безпеки стає однією з ключових пріоритетних завдань для бізнесу і влади. В умовах зростаючої залежності від енергоресурсів та змін клімату, важливо сприяти створенню стійкої та надійної енергетичної системи, яка забезпечить економічний розвиток країни та добробут населення.

Забезпечення енергетичної безпеки вимагає ретельного планування, інвестицій в розвиток інфраструктури, диверсифікації джерел

енергопостачання та застосування енергоефективних технологій. Це також передбачає співпрацю між бізнесом і владою у формуванні енергетичної політики, розвитку регуляторного середовища та створенні механізмів для підтримки інновацій у галузі енергетики.

Одним з ключових аспектів підвищення енергетичної безпеки є диверсифікація джерел енергопостачання та пошук альтернативних варіантів енергетичного забезпечення. Це може включати в собі розвиток відновлювальних джерел енергії, використання природного газу та інших енергетичних ресурсів, а також розвиток ядерної енергетики та альтернативних джерел енергії. Розширення джерел постачання енергії зменшить залежність від одного джерела і забезпечить більш стійке та надійне енергозабезпечення [27, 30].

Бізнес може активно сприяти вдосконаленню енергетичної безпеки шляхом впровадження енергоефективних технологій та інноваційних рішень. Розробка та впровадження нових технологій, спрямованих на зменшення витрат енергії та ефективне використання ресурсів, допоможуть підприємствам економити кошти, знизити екологічний вплив та забезпечити більш стійке функціонування.

Разом з тим, влада повинна створювати сприятливе регуляторне середовище та сприяти інвестиціям у сучасні технології енергозабезпечення. Запровадження ефективної системи моніторингу та контролю за станом енергетичної системи також є важливим кроком для забезпечення її стійкості та безпеки. Тісна співпраця між бізнесом і владою у реалізації стратегічних цілей забезпечить енергетичну безпеку країни та сприятиме її стійкому економічному розвитку.

Підвищення енергетичної безпеки стає ключовою метою співпраці між бізнесом і владою в контексті сучасних викликів та нестабільності на енергетичних ринках (рис. 3.2). Ця мета може бути досягнута шляхом:

1. Диверсифікації джерел постачання енергії: Зменшення залежності від одного джерела енергопостачання шляхом розвитку

відновлювальних джерел енергії, використання природного газу, альтернативних джерел енергії та ядерної енергетики.

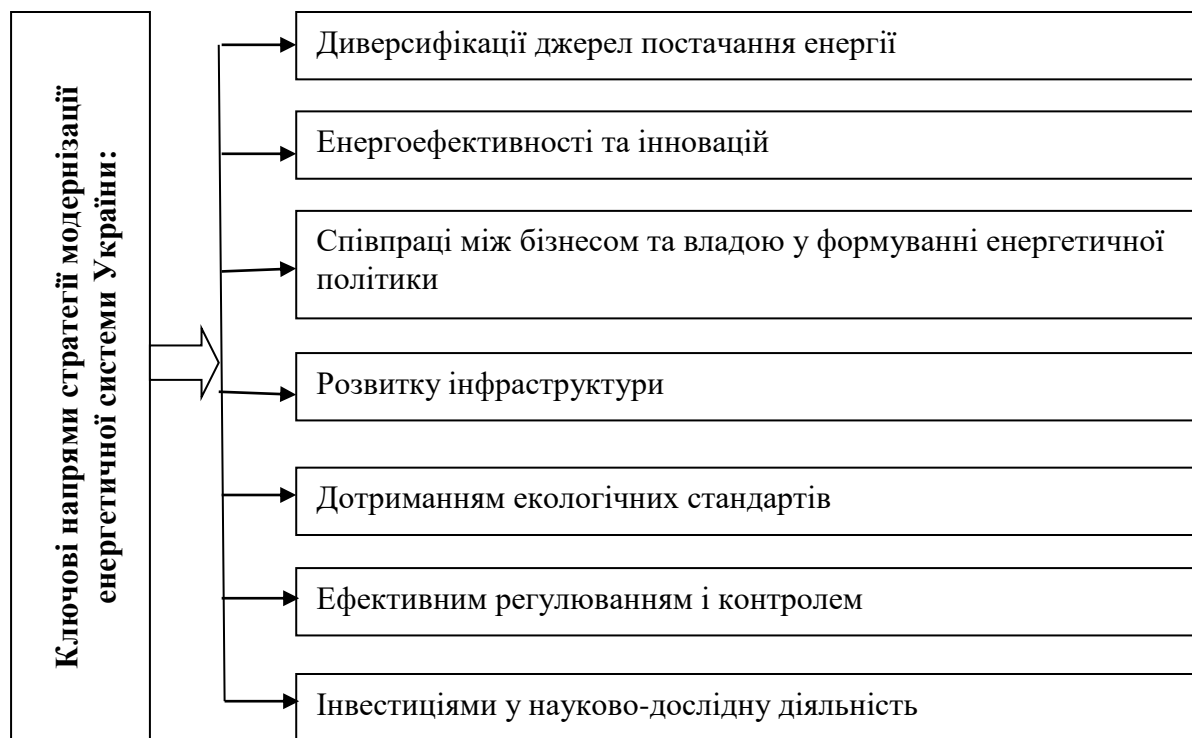

Рис. 3.2. Ключові напрями стратегії модернізації енергетичної системи України

Джерело: побудовано автором

2. Енергоефективності та інновацій: Впровадження ефективних технологій та рішень для зменшення витрат енергії та збільшення ефективності використання ресурсів.

3. Співпраці між бізнесом та владою у формуванні енергетичної політики: Розробка та впровадження стратегій, які сприяють стійкій енергетичній системі та забезпечують надійність постачання.

4. Розвитку інфраструктури: Інвестиції у розвиток енергетичної інфраструктури, що забезпечує стійке функціонування та доступність енергоресурсів.

5. Дотриманням екологічних стандартів: Забезпечення енергетичної безпеки, не забуваючи про збереження навколишнього середовища та

зменшення викидів.

6. Ефективним регулюванням і контролем: Запровадження системи моніторингу та контролю за станом енергетичної системи для забезпечення безпеки та стійкості.

7. Інвестиціями у науково-дослідну діяльність: Підтримка наукових досліджень та розвитку інновацій у галузі енергетики.

Зазначені заходи сприятимуть не лише підвищенню енергетичної безпеки, але й сприятимуть сталому економічному розвитку та добробуту населення в умовах складних глобальних викликів.

Для ефективної реалізації цих заходів, бізнес та влада можуть об'єднати свої зусилля в рамках стратегічного партнерства та співпраці.

Ці кроки допоможуть покращити енергетичну безпеку країни, збільшити її конкурентоспроможність на міжнародній арені та сприятимуть сталому економічному розвитку, спрямованому на благополуччя громадян та сталість довкілля.

Зважаючи на вищезазначені пропозиції, бізнес та влада повинні спільно працювати над забезпеченням енергетичної безпеки як основної мети взаємодії (табл. 3.4).

Це можливо через впровадження наступних стратегічних кроків:

1. Підтримка дослідницьких програм та ініціатив з впровадження сучасних технологій збереження та транспортування енергії для підвищення надійності та ефективності енергетичних систем.

2. Розвиток системи енергетичного моніторингу та прогнозування, яка допоможе вчасно виявляти можливі ризики та ефективно управляти енергетичними процесами.

3. Стимулювання досліджень та впровадження інноваційних технологій у галузі енергоефективності, що сприятиме зменшенню витрат енергії та підвищенню конкурентоспроможності економіки.

4. Посилення співпраці з міжнародними енергетичними організаціями та партнерами для обміну кращими практиками та забезпечення

відповідності енергетичних стандартів.

Таблиця 3.4

Напрями дій для підвищення енергетичної безпеки

№	Напрями дій	Заходи для підвищення енергетичної безпеки
1	Створення сприятливого регуляторного середовища	Розроблення та впровадження законодавчих актів та політик, що сприяють стимулюванню інвестицій у енергетичні технології та забезпеченню прозорості у сфері енергетики.
2	Формування партнерських підходів до реалізації проектів	Спільне планування та впровадження проектів, спрямованих на модернізацію енергетичної інфраструктури та розвиток нових джерел енергії.
3	Стимулювання інновацій та досліджень у сфері енергетики	Надання підтримки стартапам та інноваційним проектам, спрямованим на покращення енергетичної ефективності та використання відновлювальних джерел енергії.
4	Розвиток експортного потенціалу у сфері енергетики	Стимулювання розвитку експортних можливостей української енергетичної галузі через активне співробітництво з міжнародними партнерами та розвиток торговельних зв'язків.
5	Підтримка соціально вразливих шарів населення	Реалізація соціальних програм, спрямованих на підвищення доступності енергії для населення та забезпечення соціальної справедливості у сфері енергетики.
6	Розширення міжнародної співпраці	Розвиток партнерських зв'язків з іншими країнами для обміну технологіями, досвідом та ресурсами у сфері енергетики.

Джерело: складено автором

5. Залучення громадськості та зацікавлених сторін до діалогу з приводу енергетичної політики та розвитку енергетичної інфраструктури, що забезпечить більшу легітимність та підтримку громадськості.

6. Розвиток кадрового потенціалу у галузі енергетики через створення освітніх програм та підвищення кваліфікації фахівців, що допоможе забезпечити ефективне управління та розвиток енергетичної системи.

Взаємодія бізнесу та влади в рамках вищезазначених стратегічних напрямків дозволить Україні досягти сталої енергетичної безпеки, забезпечити стабільність енергетичного сектору та сприяти здоровому економічному розвитку.

У сучасному світі питання енергетичної безпеки стають дедалі

важливішими. Зростаюча залежність від імпорту енергоресурсів та геополітичні нестабільності на світових енергетичних ринках роблять питання енергетичної незалежності та безпеки актуальними завданнями для кожної країни. Україна не є винятком і стикається із суттєвими викликами у галузі енергетики [36].

Забезпечення енергетичної безпеки передбачає створення стійкої та надійної енергетичної системи, яка забезпечить розвиток країни та добробут населення. Для досягнення цієї мети необхідна активна взаємодія між бізнесом і владою, спрямована на розвиток енергетичної галузі.

Одним із ключових аспектів підвищення енергетичної безпеки є диверсифікація джерел енергопостачання. Розвиток відновлювальних джерел енергії, використання природного газу, розвиток ядерної енергетики та альтернативних джерел енергії є важливими кроками для зменшення залежності від імпорту енергоресурсів та забезпечення стійкого енергозабезпечення.

Бізнес може грати ключову роль у впровадженні нових технологій та підвищенні енергоефективності: розробка та впровадження інноваційних рішень для зменшення витрат енергії, підвищення продуктивності та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище допоможе підприємствам зменшити енергетичні витрати та підвищити їхню конкурентоспроможність.

Для досягнення цих цілей важлива ефективна співпраця бізнесу та влади. Підприємства повинні активно взяти участь у формуванні енергетичної політики, розробці регуляторного середовища та створенні механізмів для підтримки інновацій. У свою чергу, влада повинна створити прозоре та стабільне законодавство, що сприятиме інвестиціям у сучасні технології та розвитку енергетичної інфраструктури.

Важливо також розвивати систему моніторингу та контролю за станом енергетичної системи для вчасного виявлення можливих ризиків та ефективного управління енергетичними процесами. Тісна співпраця між

бізнесом і владою, а також залучення громадськості до діалогу щодо енергетичної політики допоможе досягти енергетичної безпеки та Таким чином, підвищення енергетичної безпеки в Україні є важливим завданням, яке вимагає спільних зусиль бізнесу і влади. Диверсифікація джерел енергопостачання, впровадження інноваційних технологій та зменшення енерговитрат є ключовими аспектами цієї роботи.

Заохочення підприємств до ефективного використання ресурсів та сприяння їхнім інноваціям допоможе забезпечити енергетичну стійкість та зменшити негативний вплив на навколишнє середовище. Тісна співпраця бізнесу та влади у формуванні енергетичної політики та регулюванні галузі стане основою для досягнення цих цілей.

Зміцнення енергетичної безпеки є важливою передумовою для сталого економічного розвитку України та поліпшення якості життя громадян. Спільні зусилля бізнесу та влади спрямовані на створення надійної та стійкої енергетичної системи, яка забезпечить процвітання країни у майбутньому.

Таким чином, підвищення енергетичної безпеки в Україні є важливим завданням, яке вимагає спільних зусиль бізнесу і влади. Диверсифікація джерел енергопостачання, впровадження інноваційних технологій та зменшення енерговитрат є ключовими аспектами цієї роботи.

Заохочення підприємств до ефективного використання ресурсів та сприяння їхнім інноваціям допоможе забезпечити енергетичну стійкість та зменшити негативний вплив на навколишнє середовище. Тісна співпраця бізнесу та влади у формуванні енергетичної політики та регулюванні галузі стане основою для досягнення цих цілей.

Зміцнення енергетичної безпеки є важливою передумовою для сталого економічного розвитку України та поліпшення якості життя громадян. Спільні зусилля бізнесу та влади спрямовані на створення надійної та стійкої енергетичної системи, яка забезпечить процвітання країни у майбутньому.

Висновки до розділу 3

1. Сучасний енергетичний сектор світу зазнає значних змін на шляху до сталого розвитку та зменшення негативного впливу на довкілля. Відновлювальні джерела енергії та цифрова трансформація грають ключову роль у цих змінах. Україна активно впроваджує сучасні рішення для підвищення енергоефективності та зменшення викидів газів, особливо у сонячній та вітровій енергетиці.

Цифрова трансформація дозволяє підвищити ефективність енергопостачання та розвивати нові сервіси. Співпраця між бізнесом та владою в Україні сприяє розвитку відновлювальної енергетики через створення сприятливих умов та стимулюючих програм.

Інтеграція новітніх технологій може прискорити досягнення цілей сталого розвитку та зниження впливу на навколишнє середовище. Важливою складовою є розвиток партнерств та інвестиційних ініціатив, а також забезпечення доступності енергії для всіх верств населення та захисту уразливих груп.

Необхідно акцентувати увагу на екологічних та соціальних стандартах, встановлюючи ефективні механізми контролю за їх дотриманням. Розвиток програм підтримки для малозабезпечених громадян, стимулювання енергоефективності та підтримка інновацій в енергетиці є ключовими елементами сталого та відповідального розвитку енергетичного сектору.

2. В умовах воєнного конфлікту та модернізації енергетичної системи, взаємодія між бізнесом і владою набуває важливого значення. Потрібно шукати нові ринки, компенсувати втрати та активно співпрацювати в антикризових заходах.

Важливо забезпечити прозоре управління для запобігання корупції та залучення інвестицій. Українська влада зобов'язана створити стабільне та прозоре законодавство, що сприяє інвестиціям та підтримці бізнесу.

Україна активно розширює свої торговельні зв'язки за межами та диверсифікує економічні зв'язки. Зміна геополітичного контексту вимагає

швидкої модернізації та переорієнтації енергетичної системи, а також сприятливих умов для розвитку експортного потенціалу.

Українська влада впроваджує реформи для поліпшення інвестиційного клімату та підтримки підприємництва. Прозорість, стабільність і дотримання правових норм є основою для залучення інвестицій та збереження довіри бізнес-спільноти.

Важливо активізувати розвиток інновацій в енергетичній системі, співпрацювати з міжнародними партнерами та створювати ефективні механізми моніторингу. Це дозволить забезпечити стійкий економічний розвиток та підвищити конкурентоспроможність України в умовах геополітичних викликів.

3. Підвищення енергетичної безпеки є невід'ємною умовою сталого розвитку України в умовах сучасних викликів на енергетичних ринках та геополітичної нестабільності. Для досягнення цієї мети важливо реалізувати стратегічне партнерство та співпрацю між бізнесом і владою. Диверсифікація джерел енергопостачання, впровадження енергоефективних технологій, розвиток відновлювальних джерел та ядерної енергетики — це ключові аспекти забезпечення стабільного та надійного енергозабезпечення. Бізнес може внести вагомий внесок у цей процес, активно впроваджуючи інноваційні рішення та сприяючи розвитку сучасних технологій. Тісна взаємодія між бізнесом і владою, підтримана сприятливим регуляторним середовищем, є запорукою успішної реалізації стратегії енергетичної безпеки. Зміцнення енергетичної стійкості не лише підвищить конкурентоспроможність України, але й сприятиме сталому економічному розвитку та благополуччю громадян.

ВИСНОВКИ

1. Українське державно-приватне партнерство є визначальним для спільного прогресу у розвитку інфраструктури та економіки, особливо в галузях, таких як електроенергетика, транспорт, охорона здоров'я та освіта. Ключовими елементами успішного партнерства є чітке регулювання, транспарентність та ефективний контроль за ресурсами. Забезпечення участі громадськості та місцевих спільнот є важливим для сталого розвитку державно-приватного партнерства, що стає все більш важливим у змінливих умовах глобальної конкуренції та технологічного прогресу. Успішна взаємодія між бізнесом і владою визначає економічний розвиток та соціальне піднесення країни, вимагаючи ефективного правового регулювання, гарантій для інвесторів та захисту від корупції.

2. Однією з ключових умов для успішного державно-приватного партнерства в Україні є чітке визначення прав та обов'язків, особливо у формах, таких як адміністративні договори, угоди про розподіл продукції, проекти зеленого поля та продаж активів. Стабільність та прозорість взаємодії є важливими для запобігання корупції та неефективного використання ресурсів. Україна вдосконалює свою законодавчу базу для приваблення інвестицій та підтримки бізнесу, але необхідно продовжити зусилля для створення сприятливого інвестиційного клімату та прозорих умов для співпраці. Постійне вдосконалення законів та нормативів, що регулюють державно-приватне партнерство, є ключовим для досягнення максимальних результатів у співпраці бізнесу та владою.

3. Забезпечення прозорості, ефективного управління та дотримання законодавства в енергетичному секторі є вирішальним для сталого розвитку України та її енергетичної незалежності. Активні реформи уряду, спрямовані на розвиток відновлювальних джерел енергії та підвищення енергоефективності, підкреслюють важливість розвитку енергетичної інфраструктури та забезпечення енергетичної безпеки. Успішна трансформація енергетичного сектору вимагає

активного впровадження сучасних технологій, поліпшення регуляторного середовища та співпраці з міжнародними партнерами. Створення сприятливих умов для іноземних інвесторів та розвиток міжнародного співробітництва є важливими для ефективного управління енергетичною системою країни.

4. Державне управління енергетичною системою України, представлене різними урядовими агентствами, включаючи Міністерство енергетики та Національну комісію з регулювання енергетики та комунальних послуг, є націлене на забезпечення енергетичної безпеки та ефективного використання ресурсів. Співпраця з міжнародними партнерами, створення сприятливих умов для іноземних інвесторів та забезпечення стійкого розвитку сектору є ключовими факторами успіху. Моніторинг, стратегічне планування та системний підхід до управління енергетичною системою визначаються як необхідні елементи ефективного державного управління. Посилення міжнародної співпраці сприятиме розвитку українського енергетичного сектора та підвищить його конкурентоспроможність.

5. Модернізація енергетичної системи в Україні є складним процесом, що вимагає впровадження новітніх технологій, підвищення енергоефективності та розвитку відновлювальних джерел енергії. Співпраця між бізнесом та владою, створення сприятливого інвестиційного клімату та вирішення соціальних викликів, пов'язаних із змінами у вугільній галузі, є ключовими для успішної модернізації. Зрозуміння соціальних та екологічних вимог, сприяння розвитку відновлювальних джерел енергії та ефективне управління енергетичними ресурсами визначають перспективи для сталого розвитку енергетики.

6. Енергетична стратегія України до 2035 року спрямована на зменшення залежності від імпорту та розвиток внутрішніх енергетичних ресурсів. Стимулювання розвитку енергоефективності та відновлювальних джерел енергії через програми та пільги є важливими для досягнення цієї стратегії. Розвиток малого та середнього бізнесу в енергетичній сфері, сприяння держави через програми підтримки та спрощення процедур, є важливим для створення сприятливого інвестиційного клімату та зниження

негативного впливу на навколишнє середовище. Важливою є також підтримка інновацій та розвиток нових технологій в енергетичному секторі.

7. Загалом, співпраця між бізнесом та владою, активне впровадження енергоефективних технологій та розвиток відновлювальних джерел енергії визначають перспективний шлях для сталого розвитку українського енергетичного сектору. Врахування соціальних та екологічних аспектів, сприяння інноваціям та забезпечення сталої енергетичної безпеки стають ключовими завданнями для досягнення енергетичних цілей країни в майбутньому.

8. У контексті сучасних тенденцій у глобальному енергетичному секторі, важливою стратегією для України стає активне впровадження відновлювальних джерел енергії та цифрових технологій. Це сприятиме підвищенню ефективності енергопостачання та розвитку нових сервісів. В умовах глобальних викликів важливо забезпечити прозоре управління та ефективний контроль за дотриманням екологічних та соціальних стандартів. Розвиток інновацій та співпраця між бізнесом і владою є основними факторами для досягнення сталого розвитку енергетичного сектору.

9. В умовах воєнного конфлікту та модернізації енергетичної системи взаємодія між бізнесом і владою в Україні стає ключовим елементом для забезпечення стійкості та розвитку. Прозоре управління та стабільне законодавство є необхідними умовами для повертання інвестицій та збереження довіри бізнес-спільноти. Активна робота з розширення торговельних зв'язків та диверсифікація економічних зв'язків є важливими стратегічними напрямками для енергетичної безпеки та стійкого розвитку.

10. Забезпечення енергетичної безпеки в Україні вимагає не лише диверсифікації джерел постачання енергії, але й активної співпраці між бізнесом і владою. Розвиток відновлювальних джерел, енергоефективних технологій та ядерної енергетики є стратегічно важливими аспектами. Спільна робота над створенням сприятливих умов та регулюючих програм, а також вдосконалення системи моніторингу є критичними для досягнення цілей енергетичної безпеки та сталого економічного розвитку.